

FELSEFE HOCALARI

Felsefe Arkivi'nin bu sayısında, iki eski eğitim kurumu, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi ve Ankara Üniversitesi D.T.C.F.'nin Felsefe Bölümlerinde hizmet etmiş merhum hocalar hakkında tanıtıcı bilgiler bulunmaktadır. Bu hocaların yetiştirdiği öğrencilerin, yine hoca olarak ve yönetici olarak Türk eğitim ve kültür hayatına büyük katkıları olmuştur. Dolayısıyla hocalarımızın katkısı katlanarak artmış ve artacaktır.

Hocalarımızın şimdiki ve sonraki kuşaklara tanıtılması, Türk felsefe hayatının geleceği bakımından ayrı bir öneme sahiptir. Bir Türk Felsefesinden sözedebilmek için bir takım felsefi problemlerin; artan, gelişen felsefe çalışmalarının olması şüphesiz temel bir koşuldur. Böyle bir koşul için ilk durak ise hocalarımızın çalışmaları, düşünceleri olacaktır. Bu amaçla, Felsefe Bölümlerinin kuruluşundan itibaren hizmet vermiş bazı hocalarımız hakkındaki bilgiler, altında imzaları bulunan genç meslektaşlarımız tarafından hazırlanmıştır.

Prof. Dr. Şafak URAL

ERNST VON ASTER

Ernst Von Aster 18 Şubat 1880 tarihinde Berlin'de doğdu. Babasının adı, Eduard. İlköğretimi Berlin'de okudu, Berlin Askarisches Gymnasium'da Nisan 1898 bakaloryasını vererek mezun oldu. Yüksek öğrenimini Münich ve Berlin Üniversitelerinde tamamladı. Doktorasını 15 Mayıs 1902'de verdi.

Prof. Von Aster'in bildiği yabancı diller şunlardır : Grekçe, Latince, Almanca, Fransızca, İngilizce, 3 yıl kaldığı İsveç'te İsveççe öğrenmiştir. Başlıca eserleri arasında Kant (1909), Prinzipien der Erkenntnislehre (1913), Geschichte der Antiken Philosophie (1920), Geschichte der neueren Erkenntnis Theorie (1921), Die Französische Revolution (1925), Geschichte der Englischen Philosophie (1927), Die Philosophie der Gegenwart (1935), Bilgi Teorisi ve Mantık (1945) sayılabilir.

9 Temmuz 1936 tarihinde Edebiyat Fakültesi Dekan Vekili İbrahim Hakkı tarafından Rektörlüğe yazılan dilekçede, Felsefe Bölümünde, özellikle de Felsefe Tarihi kürsüsünde profesör eksikliği duyulduğu belirtilmiştir. Felsefe Tarihi dersleri iki yıl boyunca Umumî Felsefe ve Mantık Ordinaryüsü Hans Reichenbach tarafından verilmekteydi, ancak 1936 yılında Reichenbach, kendisini bütünüyle Umumî Felsefe ve Mantık derslerine yöneltmek istediğini belirttiğinden Felsefe Tarihi kürsüsüne yurt dışından iki aday öğretim üyesi önerilmiştir. Bunlardan biri Cassirer, diğeri ise Von Aster'di. Ancak, Cassirer, Goeteborg Üniversitesi ile 4 yıllığına anlaşma imzalayınca, doğrudan Von Aster'le bağlantı kurulur. Yazışmalar sonucunda Von Aster 1 Eylül 1936 tarihinde Rektörlüğe çektiği bir telgrafta, ilkece gelmek istediğini belirtir. 27 Eylül 1936 tarihinde ise kesin olarak geleceğini bildirir. 24 Ekim 1936'da Edebiyat Fakültesi Felsefe Tarihi Kürsüsü Ordinaryüslüğünde göreve başlayan Von Aster, 1937 yılında, Türk Tarih Kongresi'ne İbn Haldun üzerine bir konferansla katıldı. 1941 yılında, Hukuk Fakültesinde Hukuk Felsefesi dersleri verdi. Edebiyat Fakültesinde verdiği dersleri, Doçent M. Ş. İpşir çevirmiştir.

Prof. Reichenbach'ın Fakülte'den ayrılmasıyla her iki kürsünün de yönetimini üstlenen Von Aster 30 Aralık 1942 tarihinde Dekanlığa verdiği dilekçede, sistematik felsefenin en önemli disiplini olan Umumî Bilgi Teorisinin felsefe tarihi dersleri ile aynı elde toplanmasını doğru bulduğunu, sistematik sorunları incelemeyen felsefe tarihi yapılmayacağı gibi, tarihlerini bilmeksizin sistematik sorunlarla ilgilenilmeyeceğini belirtir. Bu nedenle, söz konusu dersleri verebileceğini söyler, ama Felsefe Bölümünde duyulan öğretim üyesi eksikliğinin, Fakülte'nin diğer bölümleri için

de verimli olacak bir profesörle doldurulması gerektiğini bildirir ve bu görev için Profesör Walter Kranz'ı önerir.

Uzun yıllar Edebiyat Fakültesi'nde görev yapan Von Aster'e, 1946 yılında rektörlük tarafından Türk uyruğuna geçebileceği bildirildi. 21 Ekim 1946'da yazdığı karşılıklıta Von Aster, bu olanağı kendisi için büyük bir onur olarak görmekte birlikte yaşının ilerlemiş olması ve ülkesinde yoluna koyması gereken görevler olduğunu bildirerek Alman uyruğunda kaldı. 22 Ekim 1948 tarihinde izinli olarak gittiği İsveç'te vefat etti.

1939-1940 Öğretim Yılı Felsefe Ders Programı

- Prof. Ernst von Aster — Mantık ve Bilgi Teorisi (2 saat)
- Felsefeye Umumi Methal* (1 saat)
(Özellikle Tarih, Coğrafya, Türkoloji öğrencileri için ama birçok Felsefe öğrencisi de izledi.)
- Doçent ve Asistanlarla Kolokyum (2 saat) (Aristoteles metafiziği hakkında metin şerhi ve buna ait tartışmalar; katılan Doçent ve Asistanların konferansları.)
- Doç. Hilmi Ziya Ülken — Türk Tefekkür Tarihi (1 saat)
- Türk Tefekküründe İlim ve Mantık (1 saat)
- Doç. Mazhar Ş. İpşir — Yeni Zaman Felsefe Tarihi (1 saat)
- Kant'tan İtibaren Alman Felsefe Tarihi (1 saat)
- Doçent H. V. Eralp — İlk ve Orta Çağ Felsefesi (1 saat)
- Auguste Comte ve Pozitivizm (2 saat)

* Giriş.

MUSTAFA ŞEKİP TUNÇ

Mustafa Şekip Tunç 1883 İstanbul doğumlu. Babasının adı Yusuf Besim. İlköğrenimini Halep ve Manastır'da yaptı. Vefa Lisesi'nden mezun olduktan sonra Mülkiye'ye girdi. Daha sonra Cenevre Jean-Jacques Rousseau Enstitüsü'nden diploma aldı. İyi derecede Fransızca bilen Şekip Tunç 1928 yılında profesör oldu. 1942 yılında Türkçe Felsefe Terimlerini incelemek için Ankara'ya gitti. Edebiyat Fakültesi'nde Psikoloji ve Terbiye Ordinaryüslüğü ve Umumî Ordinaryüslük yaptı. 8.5.1953 yılında 70 yaşını doldurarak emekli oldu.

Başlıca eserleri : Terbiye Musahabeleri, Ruhیات Dersleri, Bergson, Freudizm, Hissiyat Ruhiyatı.

1958 tarihinde vefat etti.

Derleyen : Medar ATICI

WALTER KRANZ

Walter Kranz 23 Ekim 1884'te Georgsmarienhütte Osnabrück'de doğdu. 1903-1907 tarihleri arasında Berlin ve Göttingen Üniversitelerinde Klasik Filoloji, Arkeoloji ve Germanistik okudu. 1910'da Berlin'de doktorasını verdi, tez konusu «de forma stasimi»ydi. Wilamowitz ve Diels'in öğrencisi oldu. 1911-1928 yılları arasında Berlin Liselerinde Yunanca ve Latince öğretmenliği yaptı. 1925 yılında, Alman Maarif Nezareti'nin müşaviri sıfatıyla liselerdeki Humanist eğitimde yeni düzenlemeleri yönetmiştir. 1927 yılında Göttingen Üniversitesi'ne Profesör olarak davet edildi, ancak, Ortaöğretimde kalmak istediğinden bu daveti reddetti. 1928

yılında Schulpforta'ya müdür oldu ve 1932'de Halle Üniversite-si'ne fahri profesör olarak tayin edildi. 1937'de, karısı yahudi ol-duğu için emekliye sevk edildi.

1942 yılının sonunda Felsefe Bölümü Başkanı Ernst von As-ter, Felsefe Bölümüne alınacak olan profesörün, Fakülte'nin diğer bölümlerine de faydalı biri olmasının yerinde olacağını düşün-e-rek, Klasik Kültür üzerine yapmış olduğu çalışmalar nedeniyle Walter Kranz'ı Profesörler Meclisi'ne önermiştir. Von Aster, Prof. Walter Kranz'ın; özellikle Antik Felsefe Tarihi, Edebiyat Tarihi ve Kültür Tarihi üzerine incelemeler yaptığını belirtmiş ve bu ne-denle hem İlkçağ Felsefesi açısından Felsefe Bölümüne hem de Prof. Ranciman ve Prof. Syme'nin tayinleriyle temelleri atılan An-tikite ilimleri bölümüne (Klasik Filoloji) yararlı olabüceğini bil-dirmiştir. Profesörler meclisi 2 Mart 1943 tarihinde Von Aster'in önerisini oybirliğiyle kabul etti. İstanbul Üniversitesi Rektörü, 5 Temmuz 1943 tarihinde, Prof. Kranz'a bir davet mektubu yaza-rak sözleşme yolladı. Prof. Kranz 1944 yılının başında Edebiyat Fakültesi'ne geldi, gelişinin hemen ardından 22 Ocak 1944'te de kütüphanesini getirtti.

Edebiyat Fakültesi'nin çeşitli bölümlerinde görev yapan Kranz, Prof. Brinckmann'm Fakülte'den ayrılmasıyla, Germanis-tik bölümünün (Alman Dili ve Edebiyatı) yönetimini üstlenmiş, Prof. Syme'nin Oxford Üniversitesi'nde görev almasıyla birlikte 1949 yılında Klasik Filoloji'ye nakledilmiştir. Halle Üniversitesi'nin 1948 yılında kendisine önerdiği Grek Dili ve Edebiyatı Ord. Profesörlüğünü reddetmiştir. Aynı yıl İzmir, Efes, Bergama ve do-laylarında inceleme gezileri yapar. 24 Haziran 1949'da Bonn Üni-versitesi tarafından bir dizi konferans vermek üzere davet edilir ve bu üniversitenin kendisine önerdiği Antik Kültür ve Avrupa Fikir Hayatına Etkileri kürsüsünün Honorarius profesörlüğünü kabul eder. Ayrılma isteğini, 30 Mart 1950'de yazdığı bir dilekçey-le Rektörlüğe bildirir. Dilekçesinde «Almanya'da öğretim hürriye-tinin tahdid edildiği sıralarda, kendisine serbest ve ilmi çalışma fırsatı veren İstanbul Üniversitesi'ne her zaman müteşekkik kala-cağım»nı belirten Kranz 1 Ekim 1950'de istifa ederek ülkesine döner.

Avrupa ve özellikle Alman kültürünü anlamak isteyen, öncelikle Antik kültürü tanımak zorunda olduğunu vurgulayan Kranz'ın başlıca eserleri şunlardır :

Diels, *Fragmente der Vorsokratiker* (1910), *Die Aufgabe der klassischen Studien an Gymnsien und Universitaed* (Paul Friedlaender'le beraber- (1922), *Die neuen Richtlinien für den Lateinisch-griechischen Unterricht an Gymnasium* (1926), *Geschichte der griechischen Literatur* (1930), *Stasimon, Untersuchungen zu form und Gestalt der griechischen Tra Stasimon* (1933), *Griechische Philosophie* (1941), *Vrsokratische Denker, griechisch und deutsch* (1941), *Griechische Kulturgeschichte* (1942), *Antik Felsefe* (1949). Ayrıca Felsefe Arkivi'nde «Eflatun ve Devlet», «Atomculuğun Doğuşu» ve «Leibnitz ve Platon» adlı makaleleri yayınlamıştır.

Derleyen : Medar ATICI

HEINZ RUDOLPH HEIMSOETH

Üniversite Reformundan sonra, Felsefe Tarihi ve Sistematik Felsefe Kürsülerinden oluşan Felsefe Bölümüne, dışarıdan Profesör Reichenbach ve Profesör Von Aster olmak üzere iki profesör getirildi. Reichenbach'ın 1938 yılında ayrılmasıyla birlikte belli bir süre her iki kürsüye de Profesör Von Aster başkanlık etti. Ancak onun vefatı, bölümde büyük bir boşluk yarattı. Bunun üzerine toplanan Fakülte Profesörler Kurulu, Felsefe Bölümüne yurt dışından herhangi bir profesörün değil de Von Aster'in yerini doldurabilecek deneyimli bir profesörün getirilmesi için çeşitli ülkelerle bağlantı kurma kararını aldı. İngiltere, Amerika, Fransa, Almanya ve Hollanda'yla yapılan yazışmalar sonucunda, İstanbul Üniversitesi'ne 14 isim önerildi. Profesörlerden oluşan Komisyon, bunların arasından 4 tanesi üzerinde durdu. Bu dört profesör şunlardı : Prof. Corbain (Paris), Ord. Prof. Heimsoeth (Köln), Dr. Donald Ayers Platt (Kaliforniya, Los Angeles Üniversitesi Fel-

sefe Profesörü ve Bölüm Başkan), Dr. H. Oldeweldt (Amsterdam). Ancak Prof. Corbain, kulağındaki rahatsızlık nedeniyle bu listeden çıkmca, Komisyon geriye kalan üç öğretim üyesi üzerinde durdu ve bunların arasından en deneyimli ve en fazla yayın yapmış olan Ord. Prof. Heimsoeth'ü öncelikle önerdi. O zaman 63 yaşında olan Heimsoeth, Marburg Üniversitesinde profesördü. 18 Ağustos 1886 yılında Almanya'nın Köln şehrinde doğan Heimsoeth, İlköğretimini Köln'de yaptı, daha sonra Köln Gymnasium'unu bitirip, Berlin, Marburg, Paris (Collège de France) ve Münich'de Felsefe, Matematik, Sanat ve Edebiyat öğrenimi gördü. Marburg'da habilitasyon yaparak Doçent olarak görevde bulundu ve aynı üniversitede 1921 yılında profesör oldu. Daha sonra Königsberg Üniversitesi'nde 1923'te Ordinaryüs Profesör oldu aynı ünvanla 1931 yılında Köln Üniversitesi'ne geçti. Burada Felsefe Tarihiçisi olarak görev yaparken, aynı zamanda o dönemde Fransa ve Almanya'da üzerinde önemle durulan Modern Ontoloji'nin de temsilcisidir. 1939 yılında Sorbonne Üniversitesi'nde «La Nouvelle Felsefesi) adı altında verdiği derslerde, Alman felsefesi ile Fransız Felsefesi adı altında verdiği derslerde, Alman felsefesi ile Fransız felsefesi arasındaki bağları derinlemesine açığa çıkarır ve bu dersleri «Fransız felsefesinde realite tabakalarının ontolojisi» adı altında 1939'da yayımlar. Descartes ve Leibniz'in bilgi yöntemini, Fichte, Giordano Bruno, Nietzsche'nin Tarih Felsefesini, Kant'ın kişilik idesini ve kritik idealizmin metafizik motiflerini araştırma konusu yapmıştır. Windelbund'un ünlü Felsefe Tarihi kitabını yeniden yayımlamış ve bu kitaba, büyük bir cilt boyutunda iki yeni bölüm eklemiştir. En önemli kitaplarından biri «Batı Felsefesinin 6 büyük problemi» adını taşır. Almanca olarak 2 kez yayımlanmış ve diğer dillere de çevrilmiş olan bu kitap, modern felsefe araştırmalarına bir çok açıdan ışık tutar. Fichte üzerine yazdığı kitapla yeniçağ metafiziğine yönelik yazısı da çok tanınmıştır ve İspanyolca'ya çevrilmiştir. «Hayat Felsefesi ve Metafizik» başlıklı yazısı ile Tarih felsefesine yönelik çalışmaları da önemli çalışmalarındandır. Alman Felsefe Cemiyeti'nin çıkarmış olduğu tanınmış felsefe dergisi «Blätter für deutsche Philosophie»nin de redaktörlüğünü yapmıştır.

Edebiyat Fakültesi Profesörler Komisyonu, her üç profesörle yaptıkları yazışmalar sonucunda, onları 3 yıllığına, 1175 lira aylıkla İstanbul'a çağırmıştır. Diğer profesörlerden Oldeweldt ancak 1 yıllığına Hollanda'dan ayrılabileceğini belirtmiş, Platt ise zamanın önemli olmadığını ama bulunduğu yerde 500 dolar aldığı için gelirse iki maaş alması gerektiğini bildirmiştir. Komisyon'un öncelikle tercih etmiş olduğu Ord. Prof. Heimsoeth ise hem zaman hem maaş açısından gelmeyi uygun görmüştür. 27 Ekim 1949'da Cumhurbaşkanı İsmet İnönü başkanlığındaki Bakanlar Kurulu Heimsoeth'ün İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesine Felsefe Profesörü olarak gelmesini onayladı. Kısa bir süre sonra Türkiye'ye gelen Heimsoeth, 1951 yılında İstanbul Muallimler Birliği tarafından düzenlenen Mısır gezisine katıldı. 14 Mart 1952'de Tarsus vapuru ile yurduna dönerken kendisini Macit Gökberk ve eşi Zahire Gökberk, Halil Vehbi Eralp, W. Peters ve eşi, Şevket İpşiroğlu ve eşi, Mümtaz Turhan, A. H. Tanpınar, Takiyettin Mengüşoğlu, Suat Baydur, K. Birand, Hüseyin Batuhan, Ş. Bil, Bedi Akarsu ve Nermi Uygur uğurladı.

1975 yılının Ocak ayında vefat etti.

Derleyen : Medar ATICI

HANS REICHENBACH

1891 Hamburg doğumludur. Orta eğitimini Hamburgta, Üniversiteyi, Stuttgart Yüksek Mühendislik Okulu ile, Berlin, München, Göttingen Üniversitelerinde tamamlamıştır. 1915 yılında Dr. Phil., 1916 yılında Alman Staatexamen ünvanlarını almıştır. İngilizce ve Fransızca biliyordu.

1933 yılında İ. Ü. Edebiyat Fakültesiyle 5 yıllık, aylığı 550 liranadan, bir sözleşme imzalar. (Reichenbach'a verilen paranın iyiliğini göstermek için Takiyettin Mengüşoğlu'nun aylığıyla karşılaştırılabilir. Mengüşoğlu 1937'de Fakülte'deki görevine 30 lira aylıkla

başlamış; 1956 yılında profesör olarak 90 lira aylık almıştır). Sözleşmenin şartlarından biri, ilk üç yıl Fransızca, Almanca ya da İngilizce'den biriyle ders yapabilir ancak üçüncü yıldan itibaren dersleri Türkçe yapmayı kabul etmiştir. Prof. Reichenbach, 1953 yılında vefat etmiştir.

Eserleri :

- *Relativitätstheorie u. Erkenntnis Apriori* 1920.
- *Axiomatik der Relativistischen Raum-Zeitlehre* 1924.
- *Philosophie der Raum-Zeit-Lehre* 1928.
- *Von Kopernikus bis Einstein* 1928.
- *Atom u. Kosmos* 1930.
- *Ziele und Wege der Heutigen Naturphilosophie* 1931.
- *Bilimsel Felsefenin Doğuşu*. Çev. Cemal Yıldırım. Remzi Kitapevi, İstanbul 1981.

Çevriler :

- *Ziele und Wege der Physikalischen Erkenntnis* 1928.
- *Wahrscheinlichkeitslehre* 1935.

(*Erkenntnis*, *Annalen der Philosophie* adlı felsefe dergisinin müdürü).

Derleyen : Ayhan BIÇAK

PROF. NUSRET HIZIR

Nusret Hızır, 1898'de İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe şubesini bitirdikten sonra bir süre Ernst von Aster ile Hans Reichenbach'm talebesi ve asistanı oldu. 29.6.1942'de «Bünye tahliline ve bu tahlilin Condillac'ın tarih görüşüne tatbikine dair» adlı çalışması ve Buffon ve Lamark hakkındaki verdiği derslerle, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-coğrafya Fakültesine doçent olarak girdi.

1934-1937 tarihleri arasında Edebiyat Fakültesi felsefe asistanı, 1937-1943 tarihleri arasında Türk Tarih Kurumu Tercüme bölüm şefi, 1943-1944 tarihlerinde Milli Eğitim Bakanlığı Klasikler Müşavirliği, 1944-1946'da Türk Tarih Kurumu ilmi müşavirliği görevlerinde bulunmuş, 1942'de doçent olarak girdiği Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde 1954 de profesör olmuştur. 1967'de Felsefe Araştırmaları Enstitüsü Müdürü olan Nusret Hızır, 1968'de 70 yaşında yaş haddinden emekli olana kadar Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde çalışmıştır.

Başlangıçta Reichenbach'm görüşlerinden hareket eden Nusret Hızır bu alandaki milletlerarası yayınlardan da yararlanarak, orijinal bazı neticelere varmaya muvaffak olmuştur. Kendisini memleketimizde bu cereyanın en selahiyetli temsilcilerinden biri saymak mümkündür. Bilhassa ikiden fazla değerli mantık adını taşıyan yazısında, üç-dört-beş değerli mantıkların kurulamayacağına ileri sürmüştür. Bunlar ya iki değerli bir mantığa irca olunur ki bu taktirde klasik mantık görüşüne dönülmüş olur, yahut tek değerli bir mantığa icra edilir ki bu taktirde de mantık olmaktadır çıkar. Mantık araştırmalarından başka klasik felsefe metinlerinin tercümesinde ehemmiyetli bir faaliyet sarf ettiği ve bu sahada değerli hizmetlerde bulunduğuna da işaret etmek gerekir. Onbir seneyi aşan doçentlik devresinden sonra 1954'de profesörlüğe yükseltilen Nusret Hızır'ın çalışmaları esas itibariyle mantık sahasına aittir. Bununla beraber Felsefe Tarihini ilgilendiren yazıları ve birçok tercümeleri de vardır.

Eylül 1958'de Venedik'te 12. milletlerarası Felsefe kongresine, 1962'de Napoli'de Akdeniz kollokiumuna, 1964'de Avusturya Salzburg'da «Medeniyetleri karşılaştırmalı inceleme kurumu»nun tertiplediği bir sempozyuma «Bütünlüğün mantığı ve bilgi teorisi» temalı bir tebliğ ile katılmıştır. Aynı yıl Fransız Hükümetinin davetlisi olarak Sorbonne'a bağlı «Ecole Pratique des Hautes Etudes» konferanslar ve Paris yüksek öğretmen okulunda modern mantık üzerine bir kurs vermek üzere Paris'e gitmiştir. Nusret Hızır 1980 yılında vefat etmiştir.

Nusret Hızır'ın katıldığı kongreler şunlardır :

Kierkegard'ın 100. ölüm yıldönümü münasebetiyle : Kierkegard (Ocak 1956), Hegel'in 125. ölüm yıldönümü münasebetiyle : Hegel'in mantığı (Kasım 1956), Bergson'un 15. ölüm yıldönümü münasebetiyle tertiplenen Bergson haftasında «Mantık tahlili karşısında Bergson» (Mayıs 1956), Türk Tarih kongresinde tebliğ : «Sembolik mantık ve tarih» (Nisan 1956), 1962'de Besançon Üniversitesi'nde yapılan Dil-Mantık kollokiumuna iştirak etmiştir.

Amsterdam'da düzenlenen 3. Uluslararası Mantık - Metodoloji ve Bilim Felsefesi kongresine «Türk mantık ve Bilim Felsefesi» kurumunun başkanı sıfatıyla katılmıştır.

Türk mantık ve Bilim Felsefesi kurumunda 1965-1966'da Gödel teoremleri üzerine bir seri konferans vermiştir.

1968'de emekli olduktan sonra da Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde dersler vermeye devam eden Nusret Hızır aynı zamanda iyi bir müzik kültürüne de sahiptir.

Pek çok makalesi, kitabı ve çevirisi olan Hızır'ın eserleri şunlardır :

YAYINLARI :

- 1 — Olasılık kavramının bilgi için önemi.
- 2 — İkidenden fazla hakikat değerli mantığın temel kavramlarına dair.
- 3 — «Doğru» kavramı üzerine.
- 4 — Yeni mantığın öncüsü Leibniz.
- 5 — Mantığın formelleştirilmesi üzerine.
- 6 — Bir mantık tanımı münasebetiyle.
- 7 — Kavram incelemeleri (Altı ayrı yazı).
- 8 — Ernst von Aster'in lojistiğe dair bir mektubu.
- 9 — Isaac Newton'un 300. yıldönümü münasebetiyle.
- 10 — Leibniz monografisi. (Hayatı ve felsefesi) Discours de Métaphysique tercümesinin başında.

- 11 — Aylık ansiklopedide ampirizm, rasyonalizm, realizm, idealizm, pozitivizm, konvansiyonalizm üzerine 6 yazı.
- 12 — Türk ansiklopedisinde B ile C harflerindeki tüm felsefe kavramları ile felsefeye giren bütün şahsiyetler.
- 13 — «Hakikat kavramı üzerine» DTCF dergisi, cilt 13 sayı 4.
- 14 — «Doğru bir kiplik (modalite) midir?» DTCF dergisi c. 14, s. 1 - 2.
- 15 — «Doğru ile yanlış tamamlayıcı mıdır?» DTCF dergisi c. 14, s. 1 - 2.
- 16 — «Existentialisme» Yücel dergisi ocak 1956'dan itibaren 8 makalelik bir seri.
- 17 — «Akıl mı deney mi?» Yücel, aralık 1955.
- 18 — «Reichenbach, The Rise of Scientific Philosophy» üzerine DTCF dergisi, c. 14, s. 3 - 4.
- 19 — «Mantığın ilimde ve hayatta mana ve önemi» Ank. Üniversitesi yayınları 19, 1954-1955 ders yılı konferansları.
- 20 — «Bilgi yöntemi üstüne kısa notlar» Belleten c. 26, s. 10.
- 21 — «Bilim felsefesinin bugün anlam ve önemi nedir?» (iki yazı) Değişim yıl 1, sayı 1 - 2.
- 22 — «Barok düşünce» Değişim yıl 1, s. 3 - 4.
- 23 — «Varoluşçuluğun habercilerinden Pascal» Değişim yıl 1, s. 5.
- 24 — «Mantık eleştirisi ışığında Bergson» Değişim yıl 1, s. 6.
- 25 — «Fichte ve zamanımızın düşüncüsü» Değişim, s. 8.
- 26 — «Pascal'da bilimsel metod» Araştırma 1.
- 27 — «Viyana çevresi» Araştırma 2.
- 28 — «Mantık kitabı (formel mantık)» 1. cilt 1966-1977.
- 29 — «Kant ve Einstein» Araştırma 3, s. 281 1967.
- 30 — «Genç Leibniz'in bilgi kuramı» Araştırma 3, 1967.
- 31 — Bilimsel felsefeye giriş. Bilgi kitabevi.

TERCÜMELERİ :

- 1 — Leibniz, «Discours de Metaphsique» (Leibniz'in iki küçük yazısının da tercümeleriyle birlikte çıkmıştır.)
- 2 — Erasmus, «Deliliğe methiye».
- 3 — Nietzsche, «Yunanlıların trajik çağında felsefe» Ankara 1956. (Başında genç Nietzsche üzerine bir etüt vardır.)
- 4 — Hans Freyer, «Yunan felsefesinin menşei üzerine» DTCF Dergisi, c. 14, s. 1 ve 2.
- 5 — Hans Freyer, «Cihan tarihinin yeni imajı» DTCF Dergisi, c. 14, s. 3 - 4.
- 6 — A. Vexliard, «Köpek Diogenes» Araştırma 2, 1966.
- 7 — A. Vexliard, «Pitirim A. Sorokin'in özgecilik psikolojisi» Araştırma 3, 1967.
- 8 — A. Vexliard, «Yaratıcılık teorileri ve eğitim» Araştırma 4, 1968.
- 9 — Ph. Müller, «Endüstri psikolojisi ile psiko-sosyoloji'nin en yeni başarıları» Araştırma 3, 1967.
- 10 — Prof. Hausman'ın Eğitim felsefesi derslerinin Almanca tercümesi.
- 11 — Hans Freyer'in Platon seminerinin Almanca tercümesi.
- 12 — Hans Freyer'in 1954-1955'te verdiği felsefe tarihi derslerinin ve seminerlerinin tercümesi (3 sömestr) ile 1957'de yaz sömestrinde verdiği seri konferansların tercümesi. (Spengler ve Toynbee hakkında).
- 13 — Tercüme dergisinde Amiel, Goethe, Herder, Kant ve Nietzsche'den tercümelemler.

Bunların yanısıra yirmiden fazla Eflatun diyalogunun editörlüğünü yapmış, İmece, Yücel ve Varlık dergilerinde Descartes, İlim Felsefesi Heisenberg, Hegel ve Yeni Mantık üzerine popüler yazılar yazmıştır.

Derleyen : Fulya AVCI

HİLMİ ZİYA ÜLKEN

Özgeçmiş : (1901 - 5 Haziran 1974)

Kendisinin yazdığı özgeçmişi aynen şöyledir : «İstanbul'da 1901 senesinde doğdum. Tefeyyüz İdadisinde ve İstanbul Sultani-sinde okudum. 1918'de Mülkiye Mektebi'ne girerek 1921'de mezun oldum. O yıl müsabaka ile Edebiyat Fakültesi Coğrafya asistanı oldum. 1924 yılına kadar bu asistanlığı ve Edebiyat Fakültesi kü-tüphane memurluğunu yaptım. Aynı sene Bursa Lisesi Coğrafya muallimliğine ve ertesi tedaris senesi başında Ankara Lisesi Fel-sefe ve İctimaiyat ve Ankara Muallim Mektebi Tarih ve Coğrafya muallimliğine tayin edildim. 1925-26 senelerinde bu vazifeleri kıs-men muhafaza etmekle beraber Maarif Vekaleti istatistik müdür-lüğü ve daha sonra Talim Terbiye Heyeti mütercimliği yaptım. 1926 yılı sonunda İstanbul'a Kız Muallim Mektebi tarih muallim-liği ve İstanbul Lisesi Felsefe muallimliğiyle geldim. Bir müddet sonra Erkek Muallim Mektebi ve Kız Muallim Mektebi ruhiyat ve İctimaiyat derslerini okuttum. 1930-34 seneleri arasında Ga-latasaray Lisesi İctimaiyat ve Kabataş Lisesi Felsefe muallimi ta-yin edildim. 1933 senesinde Üniversite ıslahatında Edebiyat Fa-kültesi Felsefe doçentliğine tayin edildim. 1936-37 senesinde Fel-sefe doçentliği agregasyon imtihanını geçirdim.»

1941 yılında profesör olmuştur. 1944 yılında felsefe bölümün-de kurulan Sosyoloji Kürsüsü başına getirildi. 1949 Ankara Üni-versitesi İlahiyat Fakültesi kurucular kurulunda yer almıştır. 1956 yılında İlahiyat fakültesinde ek görev çerçevesi içinde Umu-mu Felsefe Professörlüğüne tayin edilmiştir. 1957 yılında Ordı-naryüs professörlük ünvanını almıştır. 1933'den 1959 kadar İ. Ü. Edebiyat fakültesinde görev yapmıştır. 1959 da A. Ü. İlahiyat Fa-kültesi'nde dekan olmuş, aynı yıl içinde istifa etmiştir. 1961 yılın-da A. Ü. İlahiyat Fakültesi'nde profesör olarak görev almıştır. 18.8.1962'de İ. Ü. Edebiyat Fakültesi'nden istifa ederek Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi kadrosuna geçmiştir. 1971 yılında

70 yaşında emekliye ayrıldı. İlahiyat Fakültesi Yönetim Kurulu ve Ankara Üniversitesi Senatosu, Ülken'in görev süresini bir yıl daha uzattılar. 1973 temmuzunda İlahiyat Fakültesi görevinden de ayrılmıştır. H. Ziya Ülken, İngilizce, Almanca ve Fransızca bilmekteydi.

Akademik görevleri yanında, çeşitli alanlarda da faaliyet göstermiştir : Resim yapmak, roman yazmak, dergi çıkarmak ve dernek kurmak gibi. Yayıncılık faaliyetlerine 1923 yılında «Mihrab» ve «Anadolu» dergilerini bir grup arkadaşıyla çıkararak başlamıştır. 1927 yılında bir grup öğretmen arkadaşıyla, «Felsefe ve İçtimaiyat Derneği»ni kurup, «Felsefe ve İçtimaiyat Dergisi»ni çıkarmışlar. Dernek felsefe hocalarını davet ederek çeşitli konularda konuşma yaptırmış, yeni tartışmalar başlatmıştır. Dernek 1929 yılında faaliyetini durdurdu. Ülken, Derneği yeniden kurdu. Şekip Tunç'un başkanlığındaki dernekte Şevket Aziz Kansu ve Kerim Erim gibi önemli bilim adamları da yer almıştı. 1943 yılında Felsefe Derneğini, merkezi Hayriye özel lisesinde olmak üzere yeniden kurdu. Ancak lisenin yanmasıyla dernekte kapanmış oldu. 1938-43 arasında «İnsan» dergisini, 1960 yılına kadar «Sosyoloji Dergisi» adlı bir yıllık çıkarmıştır. Institut International de Sociologie'nin (Uluslararası Sosyoloji Kurumu) 1950'de yaptığı Roma kongresine beş tebliğ ile katılmış. Aynı yıl kurumun genel sekreterliğine seçilmiştir. 15. Milletlerarası Kongresini 1952 yılında İstanbul'da yapılmasını sağlamış. Sosyoloji Kurumu üyelerinin memleketlerinde Milli Sosyoloji Dernekleri kurmasını karara bağlamış, bundan hareketle Ülken 1952 yılında Türk Sosyoloji Derneği'ni kurmuştur.

Bütün bu uğraşlarını sürdürürken yakasını bırakmayan astım hastalığından da çok çekmiştir. H. Ziya Ülken 1974 yılında İstanbul'da vefat etmiştir.

Dersleri :

1933-1941 Felsefe Şubesinde Türk Tefekkürü Tarihi (İslam Felsefesi).

1934-36 İçtimai Doktrinler Tarihi.

1938-39 Tecrübi İçtimaiyat dersleri.

1939-40 İctimai Doktrinler ve Dini İctimaiyat.

1940-41 İctimai Doktrinler Tarihi.

1944-48 Teknik Üniversitede Sanat Tarihi Dersleri

1968-71 A. Ü. Eğitim Fakültesi (Şimdiki Eğitim Bilimleri Fak.)

Eserleri :

Sosyoloji :

Umumi İctimaiyat. İstanbul 1931.

İctimai Doktrinler Tarihi, İstanbul 1940.

Dini Sosyoloji, İstanbul 1943.

Resim ve Cemiyet, İstanbul 1943.

Sosyoloji (Umumi İctimaiyat'm ikinci baskısı). İstanbul 1943)

Yahudi Meselesi, İstanbul 1944.

Milletlerin Uyanışı, İstanbul 1945.

Sosyolojiye Giriş, İstanbul 1947.

Millet ve Tarih Şuuru, İstanbul 1948.

Tarihi Maddeciliğe Reddiye, İstanbul 1951.

Sosyoloji Problemleri, İstanbul 1955.

Dünyada ve Türkiye'de Sosyoloji Öğretimi ve Araştırmaları, İstanbul 1956.

Veraset ve Cemiyet, İstanbul 1957.

Siyasi Partiler ve Sosyalizm, İstanbul 1965.

Değerler, Kültür ve Sanat, İstanbul 1965.

Sosyoloji Sözlüğü, İstanbul 1970.

Toplum Yapısı ve Soya Çekme. (Veraset ve Soya Çekme'nin değişik adla basımı) İstanbul 1971.

Felsefe :

Umumi Ruhیات, 1928.

Felsefe Dersleri (Metafizik) : Bilgi ve Vücut Nazariyeleri, 1928.

- Aşk Ahlakı*, 1931.
- Felsefe Yıllığı*, İstanbul 1931.
- Türk Tefekkür Tarihi I*, İstanbul 1932.
- Türk Tefekkür Tarihi II*, İstanbul 1933.
- İnsani Vatanperverlik*, İstanbul 1933.
- Telifçiliğin Tenakuzları*, İstanbul 1933.
- Türk Filozofları Antolojisi I*, İstanbul 1935.
- Uyanış Devrinde Tercümenin Rolü*, İstanbul 1935.
- Türk Mistisizminin Tetkikine Giriş*, İstanbul 1935.
- Yirminci Asır Filozofları*, İstanbul 1936.
- Farabi*, (Kıvameddin Bursları ile birlikte) İstanbul 1940.
- Mantık Tarihi*, İstanbul 1942.
- Ahlak*, İstanbul 1946.
- İlhiyet Meselesi ve Diyalektik*, Ankara 1938.
- İbni Haldun*, (F. Z. Fındıkoğlu ile birlikte) İstanbul 1941.
- Ziya Gökalp*, İstanbul 1942.
- Tasavvur ve Psikoloji*, İstanbul 1946.
- İslam Düşüncesi*, İstanbul 1946.
- İslam Dünyasında Tercüme ve Testirleri*, (Uyanış Devrinde Tercümenin Rolü, adlı yeni bir bölüm eklenerek yeniden yayınlanmıştır.) İstanbul 1947.
- Türk Kozmogonisi* : Türk Mitolojisi, Türk Hikmeti, Teknik, Tefekkür.
- İslam Sanatı*, İstanbul 1948.
- İbni Rüşd* (İslam Ansiklopedisi'nden ayrı basım). İstanbul 1951.
- Farabi Tetkikleri* (Komisyon), İstanbul 1951.
- İslam Düşüncesine Giriş*, İstanbul 1954.
- İslam Felsefesi Tarihi* (I. kısım). İstanbul 1957.

İbni Sina (İslam Ansiklopedisi'nden ayrı basım), İstanbul 1957.

Felsefe Girişi I, Ankara 1957.

Felsefeye Giriş II, Ankara 1958.

Bilgi ve Değer, Ankara 1965.

Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi (2 cilt) İstanbul 1966.

İslam Felsefesi Tarihi, Ankara 1967.

Eğitim Felsefesi, İstanbul 1967.

Varlık ve Oluş, İstanbul 1967.

İlim Felsefesi I, Ankara 1969.

Genel Felsefe Dersleri, Ankara 1972.

Yabancı Dillerdeki Eserleri :

La Pensee de l'islam, İstanbul 1953.

Qosta b. Luga, İstanbul 1953.

İbni Sina Risaleleri «Les Opuscles d'Avicenne» (Arapça metin, Fransızca özet.) İstanbul 1954.

Turkish Architectures, Ankara 1965.

Humanisme des Cultures, Ankara 1967.

Çevirileri :

Richard, G.; *İçtimaiyat Hakkında İptidai Malûmat*, İstanbul 1924.

Schlick, Moritz; *İlim ve Felsefe*, İstanbul 1934.

Bachelard, G.; *Yeni İlmî Zihniyet*, İstanbul 1934.

Aristoteles; *Metafizik* (I. kitap), İstanbul 1935.

Remand, Drnold; *Lojik Prensipleri ve Muasır Tenkit*, İstanbul 1942.

Rousseou, J. J.; *Emil*, (A. R. Ülgener ve S. Giirer ile kısaltılmış çeviri.) İstanbul 1943.

Boutroux, Emile; *Tabiat Kanunlarının Zorunsuzluğu Hakkında*, İstanbul 1947.

Spinoza; *Etika*, Ankara 1946.

Harimi, Tahir; *Türk Tarihinde Mezhep Ceryanları*. (Notlar ekleyerek yayın) İstanbul 1940.

Mitchell, Margeret; *Rüzgar Gibi Geçti*. (Avni İnsel'le birlikte) İstanbul 1941.

Romanları :

Posta Yolu, İstanbul 1941.

Şeytanla Konuşmalar, İstanbul 1941.

Yarım Adım, İstanbul 1943.

* Hilmi Ziya Ülken'in eserleri için, Yrd. Doç. Dr. Eyup Sanay'in «*Hilmi Ziya Ülken*» (Kültür Bakanlığı 1986) adlı çalışmasından faydalanılmıştır.

Derleyen : Ayhan BIÇAK

PROF. ABDULLAH NECATİ AKDER

Necati Akder, 1901 yılında İstanbul'da doğdu. Önce Fatih, sonra Köprülü Fazıl Paşa Numûne Rüştiyelerinde okuyarak ilk tahsilini 1916 senesinde tamamladı. 1918'de Sultanahmet'teki Dâr-ül Muallimin (Erkek öğretmenokulu) ilk kısmından diploma aldı. Birinci Dünya Savaşı sonrasının büyük geçim sıkıntısı çekilen yıllarını özel okullarda hocalık yaparak geçiren Necati Akder, İstanbul Dâr-ül Eytam (Yetimler Mektebi) Müdürlüğünün açtığı imtihanı kazanmış, önce Bebek, daha sonra Beykoz Dâr-ül Eytam'ında hocalık yapmıştı.

1923 senesinde bu görevleri kendi isteği ile bırakan Akder, Orta Muallim mektebinde felsefe ve pedagoji tahsiline başladı. 1928 de İstanbul Dâr-ül Fünun'u Felsefe bölümünü, yüksek muallim mektebinin talebesi olarak tamamladı. Çeşitli illerde lise öğretmeni olarak çalıştı. Maarif Vekaleti tarafından 1933 senesinde

Felsefe tahsili için Paris'e gönderilen Necati Akder, Sorbonne'ü zamanından önce 1936'da tamamlamış, aynı yılın şubat ayında da kendisinden, Alman dilini öğrenmesi, Fransız ve Alman kültürleri arasında mukayeseler yapması istenerek Berlin Üniversitesine gönderilmiştir.

1939'da Türkiye'ye dönen Necati Akder, bir süre önce, Atatürk'ün emriyle Ankara'da faaliyete geçmiş bulunan Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde «Umumi Felsefe», «Felsefe Tarihi» derslerini okutmuş, 1942'de bu fakültenin Felsefe doçenti olmuştur. 1948'de Profesörlük pâyesiyle taltif edilmiş, Prof. Lacombe'un fakülteden ayrılmasıyla Felsefe bölümü başkanlığına getirilmiş, «Umumi Felsefe», «Metafizik», «Değerler Felsefesi» derslerinin yanısıra seminer ve yüksek seminerleri idare etmiştir.

1956-1957 yılları arasında Fransa ve Almanya'da tetkikler yaparak yurda dönen profesör Necati Akder, 1960-1961 yıllarında Türk Ocaklarının başkanlığına getirilmiş, 1961 yılında Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü üyeliği ile ilmi kuruluna seçilen Necati Akder, enstitünün çıkardığı çeşitli dergilerde kültürümüzün felsefesini, Türkiye'nin sosyolojik yakın tarihini tanıtıcı pek çok makale kaleme almış, 1970 yılında, bir ara, Kayseri Yüksek İslâm Enstitüsünde «Ahlâkî Felsefe» ve «İslâm Felsefesi» derslerini okutmuştur.

Aralarında profesörlerin de yer aldığı, binlerce talebe yetiştiren ve pek çok ilmi makalenin altında imzası bulunan profesör Necati Akder, başarılarla dolu hizmet yıllarını tamamlayarak 1971 yılında yaş haddinden emekli olmuştur. Prof. Akder, 20 Mart 1986 yılında İstanbul'da vefat etmiştir.

Profesör Necati Akder'in daha önce Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü tarafından yayınlanmış olan bibliyografyası aşağıdadır.

PROF. NECATİ AKDER'İN YAYINLARI

Profesör Necâti Akder'in öğrencileri tarafından tamamlanmasını temenni ettiğimiz bibliyografyasını okuyucularımıza sunuyoruz.

Kısaltmalar:

Dil ve Târif Coğrafya Fakültesi Dergisi	D.T.C.F. Der.
Devlet Tiyatroları Dergisi	D.Ty. Der.
Öğretmen Dergisi	Öğr. Der.
Bilgi Dergisi	Bl. Der.
İslâm Dergisi	İs. Der.
Türk Yurdu Dergisi	T.Y. Der.
Türk Kültürü Dergisi	T.K. Der.
Araştırma Dergisi	Arş. Der.
Türk Dili İçin	T.D.İ.
Tarancı Dergisi	Tr. Der.
Bayrak Dergisi	Bay. Der.
Belgelerle Türk Târîhi Dergisi	B.T.T. Der.
Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü	T.K.A.E.

1. Lacombe, Prof. Olivler, «Ankara Dil ve Târif-Coğrafya Fakültesi'nde Felsefe Öğrenimi», (Çev. N. Akder), D.T.C.F. Der., c. 1, nu. 1, 1942, s. 7.
2. Lacombe, Prof. Olivier, «Felsefe Târîhi Mâhiyeti Hakkında Düşünceler», (Çev. N. Akder), D.T.C.F. Der., c. 1, nu. 2, 1943, s. 47.
3. Akder, Necâti, «Felsefe Târîhi Dersleri», [Aster, Prof. Dr. Von Ernst, 'Felsefe Târîhi Dersleri', İlkçağ ve Ortaçağ Felsefesi, (Çev. Doç. Mâcit Gökberk), İst., Üniv. Edebiyat F. Talebe Cemiyeti Neşriyatı Ahmed İnsan Matb. Ltd. Şrk., İst., 1943] Tanıtma, D.T.C.F. Der., c. 2, İkinci Kânun-Şubat, 1944, s. 340-344.
4. Akder, Doç. Necâti, «Ziyâ Gökalp, Âlim ve İdealist Şahsiyeti», D.T.C.F. Der., c. 3, nu. 2, Ocak-Şubat 1945, s. 159-181.
5. Akder, Doç. Necâti, «Kısa Münâzarada Metod», [Robert Kolleji Edebiyat Öğretmeni Ahmet Aksoy, 'Kısa Münâzarada Metod', İsmâil Akgün Matb., İst., 1945] Tanıtma, D.T.C.F. Der., c. 4, nu. 1, Kasım-Aralık 1945, s. 139-143.

6. Akder, Doç. Necâti, «Bilgi Teorisi ve Mantık», [Astor, V.E., 'Bilgi Teorisi ve Mantık', (Çev. Dr. Mâcit Gökberk), İst. Üniv. Edebiyat F. Yay., nu. 267, İst., 1945] Tamtma, D.T.C.F. Der., c. 4, nu. 3, Mart-Nisan 1946, s. 373-386.
7. Akder, Doç. Necâti, «Bir Aksiyon Problemi Olarak Felsefe», D.T.C.F. Der., c. 4, m. 5, Temmuz-Ağustos 1946, s. 537-596.
8. Akder, Necâti, «Felsefi Tahliller : Özleyiş ve Mânâsı», Özleyiş Der., c. 1, nu. 1, Ekim 1945, s. 3-5.
9. Akder, Necâti, «Özdeyiş'in Ansiklopedisi : İdealizm (İdealisme)», Özleyiş Der., c. 1, nu. 1, Ekim 1946, s. 16-17.
10. Akder, Necâti, «Felsefi Tahliller : Özleyiş'in İstikameti», Özleyiş Der., c. 1 nu. 2, Kasım 1946, s. 2-3.
11. Akder, Doç. Necâti, «Felsefi Tahliller : Özleyiş ve Hakikat», Özleyiş Der., c. 1, nu. 3, Aralık 1946, s. 2-3.
12. Akder, Doç. Necâti, «Özleyiş'in Ansiklopedisi : Gerçeklik-Gerçek-Realite-Reel», Özleyiş Der., c. 1, nu. 4, Ocak 1947, s. 13.
13. Akder, Necâti, «Felsefi Tahliller : Mantikî Zihniyyet-Mistik Ziyiyyet», Özleyiş Der., c. 1, nu. 5, Şubat 1947, s. 4-5, 14.
14. Akder, Necâti, «Felsefi Tahliller : Mistik ve Metafizik», Özleyiş Der., c. 1, nu. 6, Mart 1947, s. 2-3, 14-16.
15. Akder, Necâti, «Türkçülük», Özleyiş Der., Kasım 1947, c. 1, nu. 7, s. 3.
16. Robert, Prof. Louis, «Anadolu'nun Eski Şehirleri», [Çev. Necâti Akder], D.T.C.F. Der., c. 6, nu. 5, Kasım-Aralık 1948, s. 531-536.
17. Akder, Prof. Necâti, «Tanrı Fikrinin Ana Kaynağına Dâir Eserler Serisinden 8 inci Cild Üzerine Tahlili Düşünceler», D.T.C.F. Der., c. 8, nu. 4, Aralık 1950, s. 659-674.
18. Akder, Prof. Necâti, «Ord. Prof. Fuad Köprülü'nün İlmî Hayatı ve Faaliyetindeki Felsefi Cepheye Umûmî Bir Bakış», D.T.C.F. Der., c. 12, nu. 1/2, Mart-Haziran 1954, s. 33-39.
19. Akder, Prof. Necâti, «Kültür Grupları ve Mûsikî İnkılâbımız», D. Ty. Der., nu. 29, Ekim 1956, s. 4-5.

20. Akder, Prof. Necâti, «Öğretim Mefhumundaki Zıt Mânâların Meslek Topluluğu Bakımından Yeri ve Değeri», Öğr. Dr., c. 10, nu. 109, Kasım 1956, s. 4-7.; c. 10, nu. 111, Ocak 1957, s. 9-22.
21. Akder, Prof. Necâti, «Kültür Hayâtımızın Târihi Sürekliliğine Bağlı Tehlikeler ve Tipolojik Örnekler», Öğr. Der., c. 10, nu 113-114, Mart-Nisan, 1957.
22. Akder, Prof. Necâti, «Rahmetli Ord. Prof. Şekip Tunç'un Aziz Hâtırâsına», Bl. Der., c. 11, nu. 132, Mart 1958, s. 12.
23. Akder, Prof. Necâti, «Vahyin Metafizik Temeli», İ. Der., c. 2, nu. 3/4, Mart/Nisan 1958, s. 5-8.
24. Akder, Prof. Necâti, «Kader Fikri ve Millî Mesuliyet Şuuru», T.Y. Der., sene. 49, nu. 271 (1), Mart 1959, s. 6-8.
25. Akder, Prof. Necâti, «İçtimai Vicdan ve Değer», T.Y. Der., sene. 49, nu. 272, Nisan 1959, s. 5.
26. Akder, Prof. Necâti, «İlmî Objektivizm ve Subjektif Gerçekler», T.Y. Der., Y. 49, nu. 273, Mayıs 1959, s. 5.
27. Akder, Prof. Necâti, «Hakikat Dâvâsının Çift Mânâsı ve Ferdî Hak», T.Y. Der., Y. 49, nu. 274 (4), Haziran 1959, s. 5-10.
28. Akder, Prof. Necâti, «Çanakale Âbidesi Üzerine Düşünceler», T.Y. Der., Y. 49, nu. 274 (4), Haziran 1959, s. 55.
29. Akder, Prof. Necâti, «Son Türk Ocakları Kurultayı ve Meselelerimiz», T. Y. Der., Y. 49, nu. 275 (5), Temmuz 1959, s. 35.
30. Akder, Prof. Necâti, «Bir Milletın Doğuşu Meselesi -1-», T.Y. Der., Y. 49, nu. 276 (6), Ağustos 1959, s. 9.
31. Harboğlu, (Necâti), «Üniversitelerimizde Rektör Seçimleri», T.Y. Der., nu. 276 (6), Ağustos 1959, s. 52.
32. Akder, Prof. Necâti, «İkinci Dünyâ Harbi Sonrasına Ait Felsefe ve Umûmiyetle Kültür Hareketlerini Yakından İncelenmek Üzere Götmiş Olduğum Almanya'daki Meslekî Faaliyetlerimi Bildirir Rapordur. Ankara, 7 Mart 1959», D.T.C.F. Der., c. 18, nu. 3/4, Temmuz/Arahk 1960, s. 291-304.
33. Akder, Prof. Necâti, «Türk Ocakları, Halkevleri ve Kültür Dernekleri», T.Y. Der., Y. 50, nu. 287 (5), Ağustos 1960, s. 44.

34. Akder, Prof. Necâti, «Trafik Derdi ve İnsan Değeri», Der., Y. 50, nu. 287 (5), Ağustos 1960, s. 11.
35. Harboğlu, (Necâti), «İki Kitap», [Alkan, Necmeddin, «Çosm-Sâkin Sabahlar Memleketinde Bir Yıl», Sevinç bsmv., Ank, 1960, 202 s.; Bekata, Hıfzı Oğuz, «Birinci Cumhuriyet Biterken», Çığır yay. Matb., Ank., 1960.] -Tanıtma-, T.Y. Der., Y. 50, nu. 287 (5), Ağustos 1960, s. 61.
36. Akder, Prof. Necâti, «Türk Ocakları, Halkevleri ve Kültür Dernekleri -2-» T.Y. Der., nu. 288 (6), Eylül 1960, s. 1.
37. Harboğlu, (Necâti), «Gözümüze Çarpanlar», T.Y. Der., nu. 288 (6), Eylül 1960, s. 61.
38. Akder, Prof. Necâti, «Ziyâ Gökâlp ve Kültür Buhrânı», T.Y. Der., c. 2, Ekim 1960, s. 5-14.
39. Harboğlu, (Necâti), «Gözümüze Çarpanlar», T.Y. Der., nu. 290 (8), Kasım 1960, s. 51.
40. Akder, Prof. Necâti, «30 Ağustos Zaferi'nin Türk Ocakları Açısından Mânâsı ve Değeri», T.Y. Dre., nu. 290 (8), Kasım 1960, s. 55.
41. Akder, Prof. Necâti, «Son Üniversite İnkılâbı Karşısında Eski ve Yeni Düşünceler», T.Y. Der., nu. 291 (9), Aralık 1960, s. 25-36.
42. Akder, Prof. Necâti, «İnkılâb ve Felsefe -1-», T.Y. Der., c. 2, nu. 292 (10), Ocak 1961, s. 3-8.
43. Harboğlu, (Necâti), «Gözümüze Çarpanlar», T.Y. Der., nu. 292 (10), Ocak 1961, s. 48.
44. Akder, Prof. Necâti, «İnkılâb ve Felsefe -2-», T.Y. Der., c. 2, nu. 293 (11), Şubat 1961, s. 3-21.
45. Harboğlu, (Necâti), «Gözümüze Çarpanlar», T.Y. Der., nu. 293 (11), Şubat 1961, s. 51.
46. Akder, Prof. Necâti, «İnkılâb ve Felsefe 3 : Komünizm, Faşizm ve Millî Birlik», T.Y. Der., c. 2, nu. 292 (12), Mart 1961, s. 3-12.
47. Harboğlu, (Necâti), «Gözümüze Çarpanlar», T.Y. Der., nu. 295 (12), Mart 1961, s. 50.

48. Harboğlu, «Necâti», «Sosyalizm», [Prof. Fahreddin Ziyâ Fındıkoğlu, «Sosyalizm», 1. cilt, Türkiye Harsî ve İctimâi Araştırmalar Derneği Neşriyâtı, seri. a, nu. 30, 2. bsk., 264 sayfa, İst., 1961.] T.Y. Der., c. 2, nu. 295 (12), Mart 1961, s. 54.
49. Akder, Prof. Necâti, «çnc Cilde Bařlarken», T.Y. Der., c. 3, nu 295 (1), Nisan 1961, s. 3.
50. Harboğlu, (Necâti), «Gözümüze Çarpanlar : 2. İnon Meydan Muharebesi'nin 40. Yildnm; 147'ler Meselesi ve Bir Tenkid», T.Y. Der., c. 3, nu. 295 (1), Nisan 1961, s. 45.
51. Akder, Prof. Necâti, «Değerli Bir Eser : Prof. Dr. İng. Sâid Ali Ankara, «Denel Fizik Elektrik Bilgisi», Ank., nv., Fen Fak. yay. nv., Matb., 433 sayfa, Ank., Nisan 1961, s. 55-56.
52. Akder, Prof. Necâti, «İlmî Zihniyet ve İdeoloji Buhrânı», T.K. Der., c. 1, nu. 1, Kasım 1962, s. 14-25.
53. Akder, Prof. Necâti, «İlmî Zihniyet ve İdeoloji -2-», T.K. Der., c. 1, nu. 2, Aralık. 1962, s. 14.
54. Akder, Prof. Necâti, «İlmî Zihniyet ve İdeoloji Buhrânı -3-», T.K. Der., c. 1, nu. 5 Mart 1963, s. 12-23.
55. Akder, Prof. Necâti, «Ziyâ Gökalp'in Târih Anlayışı -1-» : Ziyâ Gökalp'ta Târih Anlayışının Felsefi Temelleri», T.K. Der., c. 1, nu. 12, Ekim 1963, s. 5-8.
56. Akder, Prof. Necâti, «Gökalp'm Tarihi Anlayışı Açısından Atatürk İnkılâbı ve Değerlendirme Buhrânı», T.K. Der., c. 2, nu. 13, Kasım 1963, s. 13-49.
57. Akder, Prof. Necâti, «Ziyâ Gökalp'm Târih Anlayışı -3- : Gökalp'm Târih Anlayışı Açısından Atatürk İnkılâbı ve Değerlendirmesi», T.K. Der., c. 2, nu. 14, Aralık 1963, s. 35-61.
58. Akder, Prof. Necâti, «Kültür ve İktisat», T.K.A.E. Konferansları, T.K.A.E. yay., Ocak 1964, s. 27-41.
59. Akder, Prof. Necâti, «Türk İnkılâplarında İctimâi ve Felsefi Düşüncenin Tekâml Açısından Felsefe ve Sosyoloji Yayınlarına Umûmî Bir Bakış», T.K. Der., c. 2, nu. 15, 1964, s. 162-169.

60. Akder, Prof. Necâti, «Est-Ouest 308, 309, 311» T.K. Der., c. 2, nu. 16, Şubat 1964, s. 65-67.
61. Akder, Prof. Necâti, «Millî Eğitim Buhranı ve Millî Kültür Problemi», T.K. Der., c. 2, nu. 18, Nisan 1964, s. 21-48.
62. Akder, Prof. Dr. Necâti, «Esir Milletler Dâvâsı Açısından Hürriyet ve İstiklâl Fikirlerinin Mânâsı ve Münâsebetleri», T.K. Der., c. 2, nu. 21, Temmuz 1964, s. 9-11.
63. Akder, Prof. Necâti, «Savaş Kanunu ve Barış Mefkûresi», T.K. Der., c. 2, nu. 22, Ağustos 1964, s. 14-27.
64. Akder, Prof. Necâti, «Ziyâ Gökâlp'in 40'mcı Ölüm Yıldönümünü Anarken», T.K. Der., c. 2, nu. 24, Ekim 1964, s. 2-6.
65. Akder, Prof. Necâti, «Kayıplar : Mehmet Emin Erişirgil 1891-7 Şubat 1965», T.K. Der., c. 3, nu. 28, Şubat 1965, s. 904-923.
66. Akder, Prof. Necâti, «Leibniz'in Metafiziği», Arş. Der., Mart 1965, s. 307-315.
67. Akder, Prof. Necâti, «Ziyâ Gökâlp'a Göre Dil İnkılâbı ve Ötesi», T.K. Der., c. 3, nu. 36, Ekim 1965, s. 904-923.
68. Akder, Prof. Necâti, «Ziyâ Gökâlp'a Göre Dil İnkılâbı ve Ötesi -2-», T.K. Der., c. 4, nu. 37, Kasım -965, s. 9-44.
69. Akder, Prof. Necâti, «Dil ve Felsefe», T.K. Der., c. 4, nu. 38, Aralık 1965, s. 129-145.
70. Akder, Prof. Necâti, «Ziyâ Gökâlp'a Göre Dil İnkılâbı ve Ötesi -3-», T.K. Der., c. 4, nu. 38, Aralık 1965, s. 129-145.
71. Akder, Prof. Necâti, «Ziyâ Gökâlp'a Göre Dil İnkılâbı ve Ötesi I, II, III» T.D.İ., c. 1, 1966, s. 9-80.
72. Akder, Prof. Necâti, «Demokrasi Dramı ve Kızılbayrak Gösterisi», T.K. Der., c. 7, nu. 77, Mart 1966, s. 338-355.
73. Akder, Prof. Necâti, «Hamdullah Suphi Tanrıöver'de Milliyet Fikri ve Milliyetçilik Mefkûresi», T.K. Der., c. 4, nu. 45, Temmuz 1966, s. 747-789.
74. Akder, Prof. Necâti, «Hamdullah Suphi Tanrıöver'in Vefatı Dolayısıyla Yazılan Yazılardan Seçmeler», T.Y. Der., c. 6, nu. 6, Şubat 1967, s. 95.

75. Akder, Prof. Necâti, «Türkiye'nin Kalkınmasında Doğu İllerimizin Yeri ve Değeri», Tr. Der., c. 1, nu. 3, Mayıs 1967, s. 1-5.
76. Akder, Prof. Necâti, «Üniversite Buhranı ve Gençliğin Bunalmı Dâvâsı», T.K. Der., c. 6, nu. 69, Temmuz 1968, s. 603-642.
77. Harboğlu, (Necâti), «Alkan Necmeddin : Japonya'da Tâtil», T.K. Der., c. 7, nu. 74, Aralık 1968, s. 56-57.
78. Harboğlu, (Necâti), «Alkan Necmeddin : Asker Bahçesi -1-», T.K. Der., c. 7, nu. 74, Aralık 1968, s. 57-59.
79. Akder, Prof. Necâti, «Demokrasi Dramı ve Kızılbayrak Gösterisi», T.K. Der., c. 7, nu. 77, Mart 1969, s. 19-35.
80. Harboğlu, Necâti, «Löker, Erhan : Ortanın Solu», Bay. Der., c. 17, nu. 667, Haziran 1969, s. 14-17.
81. Akder, Prof. Necâti, «Millî Şuur Buhranı ve Nasyonel Demokrasi», T.K. Der., c. 7, nu. 81, Temmuz 1969, s. 604-620.
82. Akder, Prof. Necâti, «Ordu ve İdeoloji», T.K. Der., c. 7, nu. 82, Ağustos 1969, s. 673-691.
83. Akder, Prof. Necâti, «Hürriyet ve Formalizm», T.K. Der., c. 8, nu. 85, Ekim 1969, s. 71-91.
84. Akder, Prof. Necâti, «Formalizm ve Rasyonalizm», T.K. Der., c. 8, nu. 87, Ocak 1970, s. 176-202.
85. Akder, Prof. Necâti, «23 Nisan Bayramı ve T.R.T. Programı», T.K. Der., c. 8, nu. 91, Mayıs 1970, s. 451-577.
86. Akder, Prof. Necâti, «İdeal Buhranı ve Üniversite Anarşisi», T.K. Der., c. 8, nu. 93, Temmuz 1970, s. 580-615.
87. Akder, Prof. Necâti, «İdeal Buhranı ve Üniversite Anarşisi -2- : İki Tehlike ve Bunların Mâhiyet Ortaklığı», T.K. Der., c. 8, nu. 94, Ağustos 1970, s. 671-711.
88. Akder, Prof. Necâti, «Bir Neslin Dramı Üzerine Düşünceler -1-», T.K. Der., c. 9, nu. 99, Ocak 1971.
89. Akder, Prof. Necâti, «Bir Neslin Dramı Üzerine Düşünceler -2-», T.K. Der., c. 9, nu. 100, Şubat 1971, s. 253-273.
90. Akder, Prof. Necâti, «Doğumunun 95. Yılında Ziyâ Gökalp», T.K. Der., c. 9, nu. 101, Mart 1971, s. 1-8.

91. Akder, Prof. Necâti, «Üniversite Dramı ve Kültür Problemi-miz», T.K. Der., c. 9, nu. 102, Nisan 1971, s. 505-537.
92. Akder, Prof. Necâti, «Dil ve Kültür Şuuru -1-», T.K. Der., c. 9, nu. 103, Mayıs 1971, s. 569-592.
93. Akder, Prof. Necâti, «Dil ve Kültür Şuuru -2-», T.K. Der., c. 9, nu. 104, Haziran 1971, s. 652-686.
94. Akder, Prof. Necâti, «Hayat İrâdesi ve Târih», T.K. Der., c. 9, nu. 105, Temmuz 1971, s. 716-739.
95. Harboğlu, (Necâti), «Bibliyografya : Alkan, Necmeddin, Asker Bahçesi, Asker Ocağımdan Gelenlerin Kalemlerinden ve Fırçalarından Örnekler», Ank. 1971», T.K. Der., c. 9, nu. 106, Ağustos 1971, s. 833-836.
96. Harboğlu, (Necâti), «Öğretmen Tabakoğlu Süleyman Nuri Öz : Bu Nasıl Adam? 'Bir Öğretmenin Anıları', İst. 1971», T.K. Der., c. 9, nu. 107, Eylül 1971, s. 900-902.
97. Akder, Prof. Necâti, «Profesör Akder Nimet Kurat'ın Ardından : Hâtıralar ve Düşünceler», T.K. Der., c. 9, nu. 108, Ekim 1971, s. 913-927.
98. Akder, Prof. Necâti, «Seçkin Vatansever, Büyük Milliyetçi, Değerli Fikir ve Mefkûre Adamı Ahmet Ferid Tek Üfûl Etti», T.K. Der., c. 10, nu. 110, Aralık 1971, s. 36-48.
99. Akder, Prof. Necâti, «Millî İrâde ve Ordu», T.K. Der., c. 10, nu. 118, Ağustos 1972, s. 72-121 (992-1041).
100. Akder, Prof. Necâti, «Kültür Buhranı ve Târih», B.T.T. Der., c. 12, nu. 67/68, Nisan/Mayıs, 1973, s. 56-67.
101. Akder, Prof. Necâti, «Bilim Dâvâsı ve Örf Korkusu», T.K. Der., c. 14, nu. 160, Şubat 1976, s. 195-207.
102. Akder, Prof. Necâti, «Bilim Dâvâsı ve Örf Korkusu -2-», T.K. Der., c. 14, nu. 161, Mart 1976, s. 260-273.
103. Akder, Prof. Necâti, «Bilim Dâvâsı ve Örf Korkusu -3-», T.K. Der., c. 14, nu. 162, Nisan 1976, s. 321-332.

Derleyen : Levent BAYRAKTAR

TAKIYETTİN MENGÜŞOĞLU

İlk soyadı Temüralp'tir. 1937'de soyadını mahkemede değiştirmiştir.

Malatya'nın Hekimhan kazasında 1905 yılında doğmuştur. 1928 yılında Sivas Lisesi'ni bitirmiştir. Aynı yıl Avrupa'da eğitim göreceklere katıldığı sınavda başarılı olarak Almanya'ya gitmiştir. 1929 yılında Göttingen Üniversitesinde Geiger rehberliğinde Fizik ve kimya dersleri almıştır. Öğrenci müfettişi Prof. İzzettin bey ile konuşarak Berlin'de Nicolai Hartmann'ın yanında bilgi teorisi, mantık (umumi felsefe ve mantık; kendi ifadesi) dersleri okumağa karar vermişler. Nicolai Hartmann'ın yanında çalışırken aynı zamanda psikolog Prof. Köhler, diğer bir mantıkçı olan Prof. Maier, kültür felsefecisi Prof. Spranger'in derslerini de takip etmiştir. Yoğunluk olarak Hartmann'ın sahası olan, mantık, bilgi teorisi, tarih felsefesi, etik ve tabiat felsefesi konularında çalışmış; yine Hartmann'ın tavsiyesi üzerine yardımcı olarak fizik ve kimya dersleri almıştır. Fizyoloji, bilgi teorisi için gerekli görülen tecrübî psikoloji ve idrak psikolojisi derslerini de izlemiştir. Felsefe doktorası için zorunlu olan Latinceyi buna ek olarak Grekçe'yi de öğrenmiştir.

1933 yılında, «Husserl ve Scheler'de Bilginin Hududu» (Fakülteye sunduğu özgeçmişte bu ad var) adlı doktora çalışmasına başlamıştır. 1937 yılında tez bitmiş, doktora sınavına genel felsefe ve mantık ile yardımcı disiplin olarak da fizik ve kimyadan girmiştir. Bu çalışma Berlin Üniversitesi tarafından yayınlanmıştır. 1937 de Umumi Felsefe ve Mantık asistanı olarak İ.Ü. Edebiyat Fakültesi'ne girmiştir. Ernest von Aster'in tercümanlığını yaptığı gibi onunla birlikte seminerler düzenlemiştir.

1942 yılında «Nicolai Hartmann'ın 20. asır Felsefesindeki Yeri» adlı çalışmasıyla doçent olmuştur.

1953 yılında profesör olmuş ve Sistematik Felsefe Kürsü'sünün başına geçmiştir.

1959 yılında İÜ. Edebiyat Fakültesi Dekanı seçilmiştir.

1961-62 yıllarında Tübingen Üniversitesinde misafir profesör olarak çalışmıştır.

1968 yılında Sistematik Felsefe ve Mantık Kürsüsünü kurmuştur.

1978 yılında, 70 yaşında emekli olmuştur. 1984 yılında İstanbul'da vefat etmiştir.

Fransızca, Almanca Latince ve Grekçe biliyordu.

Dersler :

Bilgi teorisi, etik, felsefi antropoloji ve ontoloji.

Eserleri :

— *Über die Grenzen der Erkennbarkeit bei Husserl und Scheller* Husserl ve Scheller'de Bilinebilirliğin Sınırları Üstüne) 1937.

— *Kant ve Scheller'de İnsan Problemi*, 1949.

— *Felsefeye Giriş*, 1958.

— *Değişmez Değerler, Değişen Davranışlar*, 1965.

— *Felsefi Antropoloji*, 1971.

— *Fenomenoloji ve Nicolai Hartmann*, 1976.

— *İnsan ve Hayvan, Dünya ve Çevre*, 1979.

Makaleler :

— *Fenomenoloji Felsefesi*. Felsefe Arkivi C. 1. S. 1.

— *Analyse de la Notion de L'Experience du Point de Vue de l'Antropologie Philosophique*. Felsefe Arkivi, C III, S. 1, 1952.

— *Felsefi Antropoloji Bakımından Tecrübe Mefhumunun Tahli*. Felsefe Arkivi, C III, S. 1, 1952.

— *Bilgi Fenomeninin Felsefi Antropoloji Bakımından Tahli*. Felsefe Arkivi, C III, S. 2, 1955.

— *Analyse du Probleme de la Connaissance du Point de vue de l'Antropologie*. Felsefe Arkivi, C III, S. 2, 1955.

— *Le Subjectivite et l'Objectivite du Point du Vue de L'Antropologie Philosophique*. Felsefe Arkivi, C III, S. 3, 1957.

— *Subjektivlik ve Objektivlik Probleminin Felsefi Antropoloji Bakımından Tahlili*. Felsefe Arkivi, C III, S. 3, 1957.

— *Prof. Dr. H. Th Bossert'in Ölümü Dolayısıyla*. Anadolu Araştırmaları Dergisi, C. II, S. 1-2. 1965.

— *Tarihilik ve Tarihsizlik*. Felsefe Arkivi, S. 16.

— *Ontolojik Esaslara Dayanan Felsefi Antropoloji Hakkında Düşünceler*. Felsefe Arkivi, C VI, S. 2.

— *Kuruluşunun 44. Yılında İstanbul Üniversitesi*. İstanbul Üniversitesi Bülteni, S 4; 1977.

Çeviriler :

Scheler, Max; *İnsanın Kainattaki Yeri*, 1947.

Heimsoeth, Heinz; *Immanuel Kant'ın Felsefesi*, 1967.

(Yayımları için A. Kaynaradağ'ın *Felsefecilerle Söyleşiler* adlı çalışması esas alınmıştır)

Derleyen : Ayhan BIÇAK

HALİL VEHBİ ERALP

Halil Vehbi Eralp, 1907 Selânik doğumlu. İlköğrenimini Fevziye Lisesinde yaptı. İstanbul Erkek Lisesini bitirdi. 1927-1928 tarihleri arasında bir yıl müddetle İstanbul Üniversitesi'nde Felsefe zümresine devam ettikten sonra Avrupa talebe sınavlarında başarılı olarak Devlet tarafından Fransa'ya gönderilmiş ve bir yıl Bordeaux'da lisenin felsefe bölümüne devam etmiştir. Bordeaux

Edebiyat Fakültesine girdikten sonra 1929-1930 yılında Gaston Richard'ın yanında sosyoloji ve ahlâk, Darbon'un yanında Umumi Felsefe ve Mantık sertifikalarını almış, bundan sonra eğitime Sorbonne'da devam ederek orada Prof. Henri Delacroix ve Georges Dunas'dan psikoloji, Prof. Emile Bréhier ve Albert Riveaud'dan Felsefe Tarihi sertifikalarını alıp Latince sınavını vermiştir. Yurt dışındaki eğitimini 1932 yılında bitiren Eralp, önce Konya Erkek Lisesinde, daha sonra ise Kadıköy Lisesinde felsefe öğretmenliği yaptı. 1933'de İstanbul Üniversitesi reformunda Edebiyat Fakültesi Felsefe Doçentliğine tayin edildi. Bu tarihten itibaren Prof. Reichenbach'ın seminerlerine katılıp bazı derslerini Türkçe'ye çeviren Eralp, riyazi mantık (logistik) üzerinde çalışmaya başlamış, Reichenbach'ın logistiğe ait derslerini çevirmiş ve yayınlamıştır. 1935 yılında askerliğini bitirdi. 27 Kasım 1937'de Felsefe Tarihi doçentliğinden, Umumi Felsefe ve Mantık doçentliğine atandı. Yine 1937'de Rönesans üzerine iki konferans verdi : 1 — Rönesansı Hazırlayan Sebepler, 2 — Rönesans'da fikir cereyanları. 28.10.1938'de Von Aster, Eralp'in doçentlik sınavına girme isteğini onaylayıp dekanlığa bildirir. 9 Kasım 1938'de dil sınavını verdiğinde jürisinde Ord. Prof. İbrahim Hakkı Akyol, Ord. Prof. Şekip Tunç, Prof. Ragıp Özdem ve Doç. Enver Ziya Karal vardı. 25 Mart 1938'de Beşiktaş Halkevinde «Rüyalar» adlı bir konferans verdi. 5 Aralık 1939'da saat 15.00'de Felsefe Dershanesinde deneme dersini verdi; konusu «Descartes'a gelinceye kadar ve Descartes'ta Akıl ve İman Meselesi»ydi. 12 Aralık 1939 salı günü saat 15.00'de Edebiyat Fakültesi Felsefe Doçent odasında Vehbi Eralp'in doçentliği için bir kollokyum yapıldı. Kollokyumda, Eralp'in verdiği konular arasında «Descartes Fizikinin Metafizik Temelleri» seçildi ve tartışıldı. 3 saatlik bir değerlendirme sonucunda pekiyi dereceyle doçent ünvanını aldı. Jüride Ord. Prof. A. H. Ongunsu, Ord. Prof. Mustafa Şekip Tunç, Ord. Prof. Ernst Von Aster, Ord. Prof. W. Peters ve Prof. H. Ritter, S. Celâl Antel ve Prof. R. Özdem vardı. Sonradan yayınladığı «Descartes ve Modern Fikir Cereyanları» adlı makalesinde Descartes'ın modern felsefeye etkisi üzerinde durdu.

Vehbi Eralp'in «Matematik, Fizik ve Kimyada Metod» başlıklı çalışması; matematiğin bilgi içindeki yerini, kuruluşunu ve

deneyle olan ilişkisini inceler. Deneyin matematikte tuttuğu yeri, doğa bilimlerinde tuttuğu yerden ayırır. Doğa bilimlerinde deney hep işin içindedir, doğayı inceleyip araştıran bilimler, deney alanıyla birlikte gider, onunla içiçedir. Matematikte ise deney, yalnızca bir «hareket noktası»dır; zekânın çevresine uymasına yol açar; böylece, çevremiz bambaşka olsaydı, metamatiğimiz de bambaşka olurdu, sonucuna varır. Bu kitapta matematik, çevreye yani deneye dayanan, hareketini deneyden alan bir işleyiş; ama bir kez hareket aldıktan sonra, deneye gereksinim duymayan bir işleyiş olarak tanımlanır. Kitabın ikinci kısmı, fizik ve kimyada yöntemle ayrılır.

1943 yılında Sosyoloji Dergisi'nde (sayı 2) yayınlanan «Ahlak ve Adetler İlimi» adlı makale, L. Lévy Brühl'ün aym adlı eserinin yorumu ve eleştirisini içermektedir. Bu makale Sosyoloji derslerinde bir çok kez kaynak olarak önerilmiştir. «Dünya Nimetleri» adlı makalesinde ise, mutluluğun kaynağını arar; mutluluk ona göre bir nimet; ve bütün nimetler de maddi ve manevi diye ikiye ayrılır. Madde türünden olan nimetler, insanları birbirinden ayırıp, birbirine düşürebilir; oysa manevi olanlar insanları birbirine yaklaştırıp bağlar. Bu birleştirici özellikten, yani manevi nimetlerden ahlak ortaya çıkar. «Din ve Ahlak» adlı makalesinde, ahlakın din karşısındaki bağımsızlığını ve din ile ahlakın tümünden ayrı alanlar olduğunu savunur.

Vehbi Eralp 1940 yılında, Hayriye Lisesinde haftada 6 saat Felsefe dersi verdi. 1942 yılında Ruhیات (Psikoloji) Profesörü Sabri Esat Siyavuşgil ve Anglistik (İngiliz Dili ve Edebiyatı) Doçenti Vahit Turhan ile beraber 3 ay ordu hizmetine alındı. 1944 yılında Işık Lisesinde haftada 3 saat Psikoloji dersi verdi. 1949 yılında Profesör olmak için başvurdu. Almanca dil sınavım verdikten sonra, Ord. Prof. Şekip Tunç, Ord. Prof. Walter Kranz, Ord. Prof. W. Peters, Prof. İpşiroğlu ve Prof. Hilmi Ziya Ülken'den oluşan jüri değerlendirmesiyle Profesör oldu.

Yurt içinde ve dışında birçok kongre ve toplantıda Türkiye'yi temsilen bulunan Vehbi Eralp, 31 Ekim 1949'da İ. Ü. Yabancı Diller Okulu'nun müdürlüğüne seçildi. Bunun dışında, Unesco Türkiye Millî Komisyonu üyeliği de yapan Eralp, 3 Kasım 1961-2 Kasım 1966 tarihleri arasında Edebiyat Fakültesi Dekanı oldu. 13

Temmuz 1977'de 70 yaşını doldurarak emekli oldu. Vehbi Eralp'in başlıca eserleri ve çevirileri şunlardır : Matematikte, Fizik ve Kimyada Metot, Lojistik (Hans Reichenbach'dan çeviri), Platon I (hayatı, eserleri, sokratik diyaloglar), Plotinus'un Enneades'lerinden birinci kitabı, Aristoteles'in Metafiziği'nin bir bölümü, Leibniz'den «Cisimlerin Özü Yer Kaplamadan mı İbarettir?» ile «Cevherlerin Münasebetine ve Ruhla Bedenin Birleşmesine ait Yeni Tabiat Sistemi» başlıklı iki yazı çevirmiştir ve bunlar Felsefe Tercümeleri Dergisinde yayınlanmıştır, Platon'un Eutydemos diyalogunun çevirisi Milli Eğitim Bakanlığınca yayınlanmıştır. Alfred Weber'in Felsefe Tarihi adlı yapıtım Türkçe'ye çevirmiştir. 1994 tarihinde vefat etmiştir.

Derleyen : Medar ATICI

MACİT GÖKBERK

Macit Gökberk 1908 Selanik doğumlu. Babasının adı, Şükrü Naili. İlkokulu Kırklareli Koca Hızır İlkmektebinde okudu. 30 Temmuz 1929'da İstanbul Erkek Lisesinden mezun oldu. 22 Kasım 1932'de o zamanki adıyla, İstanbul Darülfünunu Edebiyat Fakültesi Felsefe Zümresinden mezun oldu.

1930 yılının Mart-Ağustos ayları arasında Kabataş Erkek Lisesinde Almanca stajyeri olarak çalıştıktan sonra, 1.9.1930 tarihinden 20.9.1931 tarihine kadar Vefa Orta Mektebinde Almanca öğretmenliği yaptı. 1.11.1932-31.7.1933 tarihine kadar Darülfünun Edebiyat Fakültesi'nde Felsefe Asistanı olarak çalıştı. Aynı yıl Darülfünun lağvedildi. 27 Kasım 1933'de Hans Reichenbach'm Edebiyat Fakültesi Dekanlığına verdiği dilekçenin ardından, Dekan M. Fuat Köprülüzade'nin 29 Kasım 1933'de rektörlüğe verdiği dilekçeyle doçentliği onaylandı. 6.12.1933'de Üniversite Edebiyat Fakültesinde Umumi Felsefe ve Mantık Doçentliğine tayin edildi. 1.6.1934'ten 26.11.1937'ye kadar Estetik ve Sanat Tarihi Doçenti olarak görev yaptı. Bu dönemde Üniversite tarafından

Doktora yapmak üzere Almanya'ya gönderildi (1935). Ancak 1936 yılının Aralık ayında, babasının ölümü dolayısıyla ailevi işlerini düzenlemek için yeniden yurda döndü. 1937 yılının yaz döneminden 1939 yıla kadar Almanya'da doktora çalışmasını tamamladı. Doktora çalışmasında kendisine danışmanlık yapan kişi Prof. Eduard Spranger'di, «Hegel'in ve Auguste Comte'un Sisteminde Cemiyet İlimi» başlıklı çalışmayla doktorasını tamamladı. 2 Eylül 1939 tarihinde, yeniden İstanbul Üniversitesi'nde göreve başladı. Bunu izleyen dönemde Doçentlik dil sınavına başvurdu ve 27.5.1940 yılında, Prof. Von Aster, Prof. Rahmeti Arat ve Doçent Mazhar Şevket İpşir'den oluşan jürinin değerlendirmesi sonucunda dil sınavını verdi. Aynı yıl 15 Ağustos'ta Ankara Hava Müdafaa Genel Komutanlığı 83. piyade alayında teğmen olarak askerlik görevine başladı ve 20 Eylül 1942'de terhis oldu. 1942 yılının sonlarında «Hegel'in Devlet Nazariyesi» başlıklı çalışmasını değerlendiren Ord. Prof. Peters, Ord. Prof. Von Aster, Ord. Prof. Şekip Tunç ve Dekan Ord. Prof. Hamit Ongunsu'dan oluşan jürinin raporuyla doçent ünvanını aldı. Bu tarihten 14 Nisan 1949 yıla kadar doçent kadrosunda görev yaptı. Aynı tarihte «Kant ile Herder'in Tarih Anlayışları» adlı çalışmasıyla Profesör ünvanını aldı. Jürisinde, hepsi Ordinaryus Profesör olan Mustafa Şekip Tunç, Mazhar Şevket İpşiroğlu, W. Peters, W. Kranz ve Hilmi Ziya Ülken vardı. Profesörlük kadrosuna geçişi ise 20 Mayıs 1949'da gerçekleşti. 1 Mart 1955 tarihinde, Ritter'in ayrılması sonucunda Felsefe Kürsü Başkanlığı görevine memur edildi. 20.6.1952-25.6.1954 tarihleri arasında Edebiyat Fakültesi Dekanı olan Prof. Macit Gökberk, 8 Temmuz 1973'ten emekli olduğu tarihe kadar Felsefe Tarihi Kürsü Başkanlığını yürütmüştür. Akademik yaşamı boyunca, yurt dışında çeşitli toplantılara, seminerlere katılmasının yanı sıra Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya, Belçika, Mısır, Yunanistan, Hollanda, İsviçre, Danimarka'da bir çok kongreye Türkiye'yi temsil eden davetli olarak gitmiştir. 1960 yılında 6 ay, Batı Berlin Üniversitesi'ne misafir profesör olarak gitmiştir. 30 Haziran 1961 yılından 1972 yılının Temmuz ayına kadar İstanbul Üniversitesi Film Merkezinin yönetimini üstlenmiş, bu tarihler arasında Anadolu Kültürünü aydınlatmaya yönelik film çalışmaları için yurdun çeşitli yörelerine gitmiştir. Profesör Macit Gökberk, Türk Dü Kurumu Başkanlığını da yapmıştır. 13 Temmuz 1978 tarihinde 70 yaşım

doldurarak, yaş haddinden dolayı emekliye ayrılan ve 1993 tarihinde vefat eden Prof. Gökberk hakkında çok çeşitli yazılar da yazılmış, toplantılar düzenlenmiştir.

Macit Gökberk'in belli başlı yapıtları aşağıda sıralanmıştır :

- Felsefe Tarihi, Bilgi Yayınları, 1967 Ankara.
- Felsefenin Evrimi, M. E. B. İstanbul 1979.
- Değişen Dünya Değişen Dil, Çağdaş Yayınlar, İstanbul 1980.
- Kant ve Herder'de Tarih Anlayışı.
- Aydınlanma Felsefesi, Devrimler ve Atatürk, İstanbul 1983 (Çağdaş Düşüncenin Işığında Atatürk adlı kolektif kitaptan ayrı basım, s. 283-333).

Derleyen : Medar ATICI

ORD. PROF. DR. AYDIN SAYILI

Aydın Sayılı 1913 yılında İstanbul'da doğdu. İlk öğrenimini İstanbul ve Ankara'da, orta öğrenimini de yine Ankara Atatürk Lisesi (o zamanki adıyla Ankara Erkek Lisesi)'nde tamamladı. Lise bitirme sınavları sırasında Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi grubunun üç yıllık bakalorya sınavında bizzat Atatürk bulunmuş ve Sayd'ımın verdiği yanıtlardan çok memnun kaldığından, zamanın Milli Eğitim Bakanı Dr. Reşit Galip Bey'e kendisiyle ilgilenmesini belirtmiştir. Bunun üzerine kendi deyimiyle su mühendisi ya da fizikçi olmayı düşünen hocamız Bilim Tarihi öğrenimi görmek üzere Amerika'ya Harvard Üniversitesi'ne gönderilmiştir. Burada ünlü Bilim Tarihçisi George Sarton'un yönetiminde «The Institutions of Science and Learning in the Moslem World» (1942), konusunda doktorasını tamamlayan Sayılı, 1943 yılında yurda dönerek «ilmi yardımcı» olarak Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nde göreve başlamıştır. 1946 yılında aynı fakül-

tenin Felsefe Bölümüne Bilim Tarihi doçenti olarak atanmış, 1952 yılında profesörlüğe, 1959 yılında ise ordünaryüs profesörlüğe yükseltilmiştir. 1974 yılında aynı fakültenin Felsefe Bölümü başkanlığına seçilmiş ve bu görevini, emekli olduğu 1983 yılına kadar sürdürmüştür.

Aydın Sayılı 1949 yılında Türk Tarih Kurumu üyeliğine seçilmiş ve Ortaçağ Kolu Başkanlığı'm 10 yıl süreyle yürütmüştür. 1957 yılında Uluslararası Bilim Tarihi Akademisi muhabir üyeliğine, 1961 yılında aynı akademinin asli üyeliğine ve 1962 yılında üç yıllık bir süre için bu akademinin as başkanlığına seçilmiştir. Türk Felsefe Derneği üyesi olan Aydın Sayılı, aynı zamanda Türk Kütüphaneciler Derneği'nin de onur üyesiydi. 1980 yılında UNESCO'nun Pariste'teki genel merkezince Orta Asya Uygarlıkları Tarihi üzerinde hazırlanması kararlaştırılan altı ya da yedi ciltlik bir yapıtın planının yazdırılması işinin gerçekleşmesini sağlamak amacıyla kurulan onsekiz kişilik uluslararası editörler komitesine ve 1982 yılı yıllık toplantısında da Unesco Türkiye Milli Komitesi Yönetim Kurulu üyeliğine seçilmiş olan Aydın Sayılı, 1983 yılında da Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi başkanlığına atanmış ve ölümünden kısa bir süre öncesine kadar bu görevini yürütmüştür.

Üstün bir görev bilincine, derslerinde ve araştırmalarında ise büyük bir ciddiyete sahip olan Aydın Sayılı, bilimsel araştırmalarında kırk kırk yaran titizliğe ve olanı olduğu gibi gösterme objektifliğine sahipti. Nitekim onun bu titizlik ve objektiflikle yapmış olduğu çalışmalar hem ülkemizde hem de Dünyada kabul görmüş ve bu başarılı çalışmalarından dolayı kendisine bir çok ödül verilmiştir. 1973 yılında Polonya'nın Ankara Büyükelçisi tarafından Kopernik'in doğumunun beşyüzüncü yıldönümü kutlama programına konferans ve yayınlarıyla katkıda bulunmuş olmaları nedeniyle bir Kopernik Madalyası, 1977 yılında TÜBİTAK bilimi yayma ödülü, 1981 yılında da İstanbul Teknik Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Tarihi Enstitüsü tarafından, bu enstitünün düzenlediği kongre dolayısıyla bir onur beratı verilmiştir.

Aydın Sayılı'nın katılmış olduğu kongreler şunlardır :

1951 yılında İstanbul'da toplanan Uluslararası oryantalistler Kongresine, 1953'te Kudüs ile Telaviv'de, 1956'da Floransa'da, 1959'da Barselona ile Madrit'te, 1962'de İthaca ile Fledelfia'da, 1974'de Tokyo'da toplanan Uluslararası Bilim Tarihi Kongrelerine, 1956'da New York'ta toplanan Bilim Tarihi ve Felsefe Kongresine, 1957'de Paris dolaylarında Royaumont'ta toplanan 16. Yüzyıl Bilimi Kollokyumuna, 1958'de Pisa ile Vincide toplanan Uluslararası Bilim Tarihi Sempozyumuna, 1954'de Tahran ile Hemedan'da toplanan İbn-i Sinâ ve 1954'de Tahran'da Nasirüddin-i Tusî, 1950'de İstanbul'da Fârabî'nin ölümünün bininci yılını anma törenine, 1956, 1961 ve 1970'de Ankara'da toplanan Türk Tarih Kongrelerine, 1971'de İstanbul'da Balkan Matematikçileri, 1973'de Pakistan'da Karaçi, Lahor, Peşaver ve İslamabad'da Beyruni'yi bininci yılında anma kongresine, 1979'da İstanbul'da toplanan Bilim Tarihi ve Felsefesi Uluslararası Kongresine, 1981'de İstanbul'da İslam Dünyasının Dünya Kültür ve Medeniyetine Katkıları, 1981'de Malezya'da Kuala Lumpur'da İbn-i Sinâ'nın bininci doğum yılını kutlama Uluslararası Sempozyumuna, 1982'de Tacikistan'ın Başkenti Duşambe'de Eski Orta Asya Kültür Çevrelerinde Besin Üretilmesi Sorunları adlı konferanslara birer bildiri ile katılmışlardır. Aydın Sayılı 1993'te Ankara'da vefat etmiştir.

İngilizce, Fransızca, Almanca, Farsça, Arapça dillerini hakkıyla bilen Aydın Sayılı'nın Türkçe, İngilizce, Farsça sekizi kitap olmak üzere yüzü aşkın eseri bulunmaktadır. Bunların bir listesi ekte sunulmuştur. (Bu bibliyografya daha önce Felsefe Dünyası adlı dergide yayınlanmıştır.)

YAYINLARI

- 1) «Turkish Medicine», Isis, c. 26, 1937, s. 403-414.
- 2) «The Aristotelian Explanation of the Rainbow», Isis, c. 30, 1939, s. 65.
- 3) «Was İbn Sina an Iranian or a Turk», Isis, c. 31, 1939, s. 8-24.

- 4) «Barnette Müllerin'in The Place School of Muhammed the Conqueror adlı kitabı için tanıtma yazısı» Isis, c. 34, 1942, s. 168-169.
- 5) «Turks in the Middle East Before the Seljuqs», Journal of the American Oriental Society, s. 63, s. 194-297 (R. N. Frye ile birlikte), 1943.
- 6) «Turks in Khurasan and Transox at the Time of the Arab Conquest», Muslim World, c. 35, 1945, s. 308-315.
- 7) «Tatbiki Sınai Psikoloji (çeviri)», Çalışma, yıl 1, sayı 5, Nisan 1946, s. 34-39.
- 8) «İş Hareketlerinin İncelenmesi» Çalışma, yd 1, sayı 7, Haziran 1946, s. 12-13.
- 9) «Selçuklulardan evvel Orta Şarkda Türkler» Belleten, c. 10, 1946, s. 625-640.
- 10) «Gazan Han Rasathanesi» Belleten, c. 10, 1946, s. 625-640.
- 11) «Higher Education in Medieval Islam», Ankara Üniversitesi Yılıhğı, c. 1, 1948, s. 30-71.
- 12) «İ. H. Uzunçarşılı'nın Anadolu Beylikleri adlı kitabına tanıtma yazısı», Isis, c. 32, 1940, s. 352-354.
- 13) «Al Qarafi and His Explanation of the Rainbow» Isis, c. 32, 1947, s. 16-26.
- 14) «Türk Tarih Kurumu Adına Kırşehir'de Cacabey Medresesinde Yapılan Araştırmanın İlk Kısa Raporu, Preliminary Report on the Excavation Made Under the Auspices of the Turkish Historical Society in the Cacabey Medrese Of Kırşehir», Turkey, Belleten, c. 11, 1947, s. 673-691 (W. Ruben ile birlikte).
- 15) «Vacidiye Medresesi, Kütahya'da Bir Ortaçağ Rasathanesi», The Wacidiyya Madrasa of Kütahya, a Turkish Medieval Observatory», Belleten, c. 12, 1948, s. 655-657.
- 16) «Bir Kütahya Hastahanesi, A Hospital in Kütahya» Belleten, c. 12, 1948, s. 679-682.

- 17) «Rasathane konusu ile ilgili olarak Tire'de kısa bir araştırma. Was there an Observatory in Tire» Belleten, c. 12, 1948, s. 683-839.
- 18) «Birûnî» Belleten, c. 13, 1948, s. 53-89.
- 19) Hayatta En Hakiki Mürşit İlimdir, Ankara, 1948, 201 sayfa.
- 20) «Goethe'nin İlim Cephesi», Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi, c. 7, 1949, s. 55-67.
- 21) «Geoge Sarton'un 'Introduction to the History of Science' adlı Eseri», Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi, c. 7, 1949, s. 645-661.
- 22) «Farabî ve İlim», Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, c. 8, 1950, s. 437-440.
- 23) Ebû Nasri'l-Farabî'nin Hâlâ Üzerinde Makalesi, Farabi's Article on Vacuum, (Arapça metin, Türkçe ve İngilizce tercüme, N. Lugal ile birlikte), Ankara, 1951, 52 sayfa.
- 24) «Farabî ve Tefekkür Tarihindeki Yeri», Belleten, c. 15, 1951, s. 1-64.
- 25) «Farabî ve Simyanın Lüzumu Hakkındaki Risalesi», Al Farabi's Article on Alchemy, Arapça metin ve Türkçe tercüme», Belleten, c. 15, 1951, s. 61-80.
- 26) «Farabî'nin Tabiat İlminin Kökleri Hakkında Yüksek Makaleler Kitabı, Arapça metin ve Türkçe tercüme», Belleten, c. 15, 1951, s. 81-122 (N. Lugal ile birlikte).
- 27) «Farabî'nin Hâlâ Hakkındaki Risalesi, Al Farabî's on Vacuum», Belleten, c. 15, 1951, s. 123-174.
- 28) «The Observation well», Actes du VII e Congirés International d'Histoire des Sciences, 1953, s. 149-156; Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi, c. 11, 1953, s. 146-159.
- 29) «Reviş-i İlmî-i Ebu Ali Sina», İbn Sina Kongresi Tebliğler Kitabı, c. 12, s. 403-412, Tahran, 1955; Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi, c. 12, 1954, s. 145-152.

- 30) «Habeş el-Hasib'in «El Dimişki» Adıyla Maruf Zic'inin Mukaddimesi, The Introductory Section of Habashs Astronomical Tables Known as the Damascene Zij, Arapça metin, Türkçe ve İngilizce tercüme», Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, c. 13, 1955, s. 133-151.
- 31) «Khâce Nasîr-i Tûsî ve Rasathane-i Meragha, Yadname-i Khace Nasîr-i Tûs-i, c. 1, s. 403-412»; Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi, c. 14, 1956, s. 1-13.
- 32) «Hâzini'nin Rasat Aletleri Üzerindeki Risalesi, Al Khazini's Treatise on Astronomical Instruments», Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, c. 14, 1956, s. 15-19.
- 33) «Alauddin Mansur'un İstanbul Rasathanesi Hakkındaki Şiirleri, Alâ al Din al-Mansûr's Poems on the Istanbul Observatory, Farsça metin, Türkçe ve İngilizce Tercüme», Belleten, c. 20, 1956, s. 411-484.
- 34) «Al Qûhi's Article on the Possibility of Infinite Motion in Finite Time», Actes du vu e Congrees International d'Histiore des Sciences, pp. 248-249.
- 35) «Kûhî'nin Sımrılı zamanda sonsuz hareket hakkındaki yazısı», Belleten, c. 21, 1957, s. 489-495 (Arapça metin, Türkçe ve İngilizce tercüme).
- 36) «Islam and the rise of Seventeenth Century Science», Belleten, c. 22, 1958, s. 353-368 (1958 Pisa-Vinci Uluslararası Bilim Tarihi Sempozyumu Tebliği).
- 37) «Tycho Brahe Sistemi Hakkında XVII. Asır Başlarına Ait Farsça Bir Yazma; An Early Seventeenth Century Persian Manuscript On the Tychonic System», Anatolia, c. 3, 1958, s. 79-87.
- 38) «Histiore Generale des Sciences'in Birinci Cildi Üzerine ta-nitma Yazısı», Isis, c. 49, 1958, s. 445-446.
- 39) «Sabit İbn Kurra'nın Phitagor Teoremi'ni Tamimi», Belle-ten, c. 22, 1958, s. 527-549.
- 40) «Thâbit İbn Quarra's Generalization of the Pylagorian The-orem», Isis, c. 51, 1960, s. 35-37.

- 41) The Observatory Islam, Ankara, 1960, 472-XII sayfa.
- 42) «Kaasiyun Rasathanesi Hakkında Bazı Bilgiler», Beşinci Türk Tarih Kongresi, Kongreye sunulan tebliğler, Ankara, 1960, s. 252-257.
- 43) «A Letter of Al Kâshi on Ulugh Bey's Scientific Circle in Samarqand» Actes du IXe Congrès International d'Histoire des Sciences, Madrid, 1960, s. 586-591.
- 44) Uluğ Bey ve Semerkand'daki İlim Faaliyeti Hakkında Gıyas'üd-dîn-î Kâşî'nin Mektubu; Gıhiyath al Din Kâshî's Letter on Ulugh Bey and the Scientific Acticity in Samarqand, Ankara, 1960, 115 sayfa.
- 45) «Üçüncü Murad'ın İstanbul Rasathanesindeki Mücessem Yer küresi ve Avrupa ile Kültürel Temaslar», Belleten, c. 25, 1961, s. 397-445.
- 46) «Ordinaryüs Profesör Muzaffer Şenyürek (1915-1961)» Belleten, c. 26, 1962, s. 181-200.
- 47) Al Mas'udî Millenary Commemoration Volume Üzerine Tanıtma Yazısı, Archives Internationales d'Histoire de Sciences, c. 14, 1961, s. 363-365.
- 48) Abdülhamit İbni Türk'ün Katışık Denklemlerde Mantıki Zureterler Adlı Yazısı ve Zamanın Cebri; Logical Necessities in Mixed Equations by Abd al Hâmid ibn Türk and the Algebra of His Time, Ankara, 1962, 1976-HV sayfa.
- 49) «Ebu Sehl el-Kûhî'nin Bir Açığı Üç Eşit Kısmı Bölme Problemi için Bulduğu Çözüm; The Trisection of the Angle by Abû Sahi Wayjan ibn Rustam al Kûhî fl. 970-988», Belleten, c. 26, 1962, s. 693-700.
- 50) «Rasathane», İslâm Ansiklopedisi, 97'nci cüz, 1963, s. 627-632.
- 51) Ortaçağ İslâm Dünyasında İlmî Çalışma Temposunun Ağırlaşmasının Bazı Temel Sebepleri (Avrupa ile Mükayese), Araştırma, c. 1, 1963, s. 5-71.
- 52) Solution of the Tricestion of the Angle by Abû Sahi Waijan ibn rustam al Kûhî, Proceedings of the Tenth International Congress of the History of Science, 1964, s. 1, s. 545-546.

- 53) Abdülhamid İbni Vâsi İbni Türk'ün Cebir Konusundaki bir Yazısı», Altıncı Türk Tarih Kongresi, Tebliğler, 1965, c. 95-100.
- 54) «Condeshapur», Encyclopaedia of Islam, yeni neşri, c. 2, Leiden 1965.
- 55) «Bir Cacabey Medresesi Kitabesi», Belleten, c. 29, 1965.
- 56) Mısırlılarda ve Mezopotamyalılarda Matematik Astronomi ve Tıp, Ankara, 1966, 510-VIII sayfa.
- 57) Gülşehri'nin «Leylek ile Bülbül Hikâyesi» Adlı Manzumesi, Necati Lugal Armağanı, Ankara 1968, s. 537-554.
- 58) Ordinaryüs Profesör Dr. A. Süheyl Ünver'in İstanbul Rasathanesi Adlı Kitabına giriş : İslâm Dünyası'nda Rasathane, Ankara 1969, s. 11-15.
- 59) «Bizde Tıp Öğretimi Üzerine», Belleten, c. 35, Ankara 1971, s. 229-234.
- 60) «Gazan Han Türbesi Hakkında Bir Manzume», İran Şahinşahlığının 2500'üncü Kuruluş Yıldönümü Armağanı, T. C. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlarından, s. 383-398, İstanbul 1971 (Farsça, Türkçe ve İngilizce).
- 61) «Selimiye Camii Hakkında Bir Manzume», İran Şehinşahlığının 2500'üncü Kuruluş Yıldönümü Armağanı, T. C. Milli Eğitim Bakanlığı yayınlarından, s. 383-398, İstanbul 1971, (Farsça, Türkçe ve İngilizce).
- 62) «Turkish Contributions to and Reform in Higher Education and Hüseyin Rıfki and His Work Geometry, 1971'de Balkan Matematikçileri Kongresi'nde sunulan konferansın bildirisi», Ankara Üniversitesi Yıllığı, c. 12, 1972, s. 89-98.
- 63) «Bir İlim Adamımızın Adı Hakkında», Yedinci Türk Tarih Kongresi Tebliği, 1970, Kongre Tebliğleri Kitab, c. 2, Ankara 1973, s. 547-553.
- 64) «Bilimsel Çalışmada Türk-İslâm İşbirliği», İran 2500 Yaşında, Ankara 1972, s. 59-63.

- 65) «Kopernik ve Anıtsal Yapıtı», Nikola Kopernik, 1473-1973, Ankara 1973, s. 27-131.
- 66) Copernicus and His Monumental Work, Ankaa, 1973, 159. sayfa.
- 67) «Doğumunun 1000'inci Yılında Beyrûni», Beyruni'ye Armağan, Ankara 1974, s. 1-40.
- 68) «Beyrûni ve Bilim Tarihi», Beyrûni'ye Armağan, Ankara 1974, s. 67-81.
- 69) «Ebû Nasr Mansûr'ün Sinüs Kanununun Tanıtı Üzerine Beyrûni'nin Mektubu, (Türkçe ve İngilizce», Beyrûni'ye Armağan, Ankara 1974, s. 169-207.
- 70) «Beyrûni and History of Science», Proceedigs of the International Congress on Al-Beruni Held in Pakistan (Al Biruni Commemoration Volume), Karachi, 1979, s. 706-712.
- 71) «A Short Tract of Al-Farabî on Poetry and Rythm», Proceedings of the Fourteenth International Congress of the History of Science, Tokyo and Kyoto 1974, c. 3, s. 347-350.
- 72) «Kopernik Üzerine üç yayın hakkında tanıtma yazısı», Archives Internationales d'Histoire des Sciences, c. 26.
- 73) «Ulugh Bey», Encyclopedie Biographique des Savants et des Inventeners, Edizioni Scientifiche et Techniche Mondadori, Milano 1976.
- 74) Türkler ve Bilim, (Türkçe, İngilizce, Fransızca ve Arapça), İstanbul 1976, s. VII-XVI.
- 76) «Bilim ve Öğretim Dili Olarak Türkçe», Bilim ve Öğretim Dili Olarak Türkçe, Ankara 1978, s. 325-599.
- 77) «Astronomy Yesterday and Today», Araştırma, c. 11, 1979, s. 5-11; İslâm Rasathaneleri Uluslararası Sempozyumu (19-23 Eylül 1977), İstanbul 1980, s. 7-19.
- 78) «The Importance of the Turkish-Islamic World in the History of the Observatory», Araştırma, c. 11, 1979, s. 19-28; İslâm Rasathaneleri Uluslararası Sempozyumu (19-23 Eylül 1977), İstanbul, 1989, s. 21-32.

- 79) «Atatürk ve Bilim», Araştırma, c. 11, 1979, s. 13-17.
- 80) «Fuat Sezgin'in «Geschichte de Arabischen Schittums, c. 6, Hicrî 430'a Kadar Astronomi» eserine, tanıtma yazısı», Belleten, c. 43, 1979, s. 655.
- 81) «Turkish Contributions to Scientific work in Islâm», Belleten, c. 43, 1979, s. 715-737.
- 82) «The Emergence of The Prototype of Modern Hospital in Medieval Islam, Belleten, c. 44, 1980, s. 279-286.
- 83) «Atatürk, Bilim ve Üniversite», Belleten, c. 45, 1981, s. 27-42.
- 84) «Certain Aspects of Medical Instruction im Medieval Islam and its Influence on Europe», Belleten, c. 45, 1981, s. 9-21.
- 85) «Fuat Sezgin'in Geschichte des Arabischen Schrifftums, eilt 7'si tanıtma yazısı», Belleten, c. 45, 1981, s. 113-114.
- 86) «Hümanist Düşünce ve Bilim», Klasik Düşünce ve Türkiye Sempozyumu, II, Ankara, 1977, Ankara, 1981, s. 20-40. Ayrıca, bkz., s. 27-29, 31-32, 33-35, 39-40, 61, 76-76, 128-130, 145-146, 179-181.
- 87) «Science and Technology in the Turkish Movement of Westernization», Türk-İslâm Bilim ve Teknoloji Birinci Uluslararası Kongresi Tebliğleri, c. 5, s. 57-69.
- 88) «The Nationality of the Ephtalites», Belleten, c. 46, 1982, s. 17-23.
- 89) «James Chadwick ve Nötronun Keşfi», Fizik Mühendisliği, c. 3, s. 25-26, Ekim 1982, s. 5-29.
- 90) «Atatürk ve Bilim» Bilim ve Teknik, c. 15, sayı 180, Kasım 1982, s. 1-3.
- 91) «Eski Uygarlıkları Uzaylılara Bağlamak Saçma», Bilim Dergisi, Yıl 2, No. 1, Mart 1983, s. 50-70.
- 92) «Uzun Yılların Ardından İbn Sînâ», Uluslararası İbni Sînâ Sempozyum Bildirileri, 17-20 Ağustos 1983, s. 19-26.
- 93) «Atatürk ve Bilim», Atatürk'ün Prensiplerinin Işığı altında Türk Eğitim Sistemi Bilimsel Konferansı, Tübitak, 18-20, 1981, Ankara 1983, s. 1-10.

- 94) «Dinamik Alanda İbni Sînâ'nın Buridan'a Etkisi», Uluslararası İbni Sînâ Sempozyumu Bildirileri, 1983, s. 273-277.
- 95) «Bilim, Kültür ve Uygarlık Açısından Tarihimiz», Türk Bilim Politikası, Devlet Bakanlığı Yayını, 1983, s. 7-24.
- 96) Fuat Sezgin'in Geschichte der Arabischen Schrifttums'na Tanıtma Yazısı, Belleten, cilt 17, 1983.
- 97) «Sarton ve Bilim Tarihi», Belleten, cilt 47, 1983, s. 499-525.
- 98) «A Possible Influence, in the Field of Physiological Optics, of İbn Sînâ of İbn al Haytham» Belleten, cilt 47, 1983, s. 665-675.
- 99) «İbni Sînâ ve Bin Yıllık Yaşantının Dile Getirdikleri», İbni Sînâ Doğumunun Bininci Yılı Armağanı, 1984, s. 1-11.
- 100) «İbni Sînâ'da Astronomi ve Astroloji, İbni Sînâ, Doğumunun Birinci Yılı Armağanı, 1984, s. 161-201.
- 101) «İbni Sînâ'da Astronomi ve Astroloji», İbni Sînâ, Doğumunun Bininci Yılı Armağanı, 1984, s. 161-201.
- 102) «İbni Sînâ ve Buridan'm 'Mermi Yolu Hareketi'nin Dinamiği Üzerine», İbni Sînâ, Doğumunun Bininci Yılı Armağanı, 1984, s. 141-160.
- 103) «Batılılaşma Hareketimizde Bilimin yeri ve Atatürk», Erdem cilt 1, 1985, s. 11-24.
- 104) «The Place Of Science in the Turkish Movement of westernization, and Atatürk», Erdem, cilt I, s. 25-81.
- 105) «Ortaçağ Bilim ve Tefekküründe Türklerin Yeri», Erdem, cilt I, 1985, s. 169-186.
- 106) Bilim Tarihi Perspektivi İçinde Bilgi ve Bilim», Bilim Kavramı Sempozyum Bildirileri, Ankara Üniversitesi Yayını, No. 91, s. 5-24.
- 107) «Önsöz, Giriş» Doğumunun Yüzüncü Yılında Ömer Seyfettin (açış Konuşması), Ankara 1985, pp. V-VIII.
- 108) «Batılılaşma Hareketimizde Bilimin Yeri ve Atatürk», Tanıtma Yazısı, Erdem, vol. 1, 1985, No 2, pp. 309-408, 1985.

- 109) «Review of Atatürk and the Modernization of Turkey», ed. Jakob M. Landau, Tanıtma Yazısı, Erdem vol. 1, No. 3, 1985, pp. 825-827.
- 110) «Ortaçağ Bilim ve Tefekküründe Türklerin Yeri», Türk Kültüründen görüntüler, say. 1, 1985, s. I + 1-18.
- 111) Review of Gotthard Strohmaier, Die Sterne der Abdurrahman as-Sûfhi, Erdem, vol. 2, 1986, pp. 299-300.
- 112) «Atatürk'e Bir İthaf» («An Article Dedicated Atatürk») (In Turkish) Erdem, vol. 2, 1986, pp. I + 1-23.
- 113) Turkish Contribution to Scientific work in Islam, Glenings from Turkish Culture, 1986, pp. I + 1-23.
- 114) «Central Asian Contributions to the Earlier Phases of Hospital Building Activity in Islam, (With Turkish Translation by A. Cevizci) Erdem, vol. 3, 1987, pp. 135-161.
- 115) «Türk Dili ve Edebiyatı Derslerini Nasıl Daha verimli Hale Getirebilirsiniz?», Orta Eğitim Kurumlarında Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi ve Sorunları, (Türk Öğretim Derneği IV. Öğretim Toplantısı, 10-11 Nisan 1986), s. 227-282, 315-318.
- 116) «İbn Sînâ and Buridan on the Motion of the Propectile», From Deferent to Eugant : A Volume of Studies in the History of Science in the Ancient and Medieval Near East in Honor of E.S. Kennedy, ed. David A. King and George Saliba, The New York Academy of Sciences, New York, 1987, pp. 447-481.
- 117) Atatürk ve Millî Kültürümüzün Temel Unsurlarından Bilim ile Entellektüel Kültür ve Teknoloji, Erdem, cilt 3, 187, s. 609-672.
- 118) «Ortaçağ Bilim ve Tefekküründe Bilimin Yeri», Türk Kültürü, sayı, 276, Nisan, 1986, yıl 24, s. 207-223.

Derleyen : Fulya AVCI